

Cena 1.50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-47 - Izhaja vsako soboto
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Kokopisi se ne vračajo - Pošt. šif. rač. 11.767 Mariborsko tiskarno d. d. Maribor
Oglasi po ceniku

Išči resnico, poslušaj resnico, uči se resnice, ljubi resnico, govori resnico, drži resnico, brani resnico do smrti!
Jan Hus.

V OBMEJNEM OZEMLJU

se je doslej še vedno najbolj razodevala življenjska sposobnost političnih usmeritev in zdravje narodovega političnega življenja. Tu so se kakor na skrajno občutljivem tlakomeru pokazale vse prednosti pa tudi vse napake dnevnih gesel in ukrepov, po katerih se je ravnalo javno udejstvovanje. Ljudstvo na meji ima namreč bolj kakor ljudstvo v sredini priliko, da se seznanj z drugimi razmerami, ki jih zna tuja propaganda narisati dovolj rožnate ter more s temi često umišljenimi in zlaganimi ugodnostmi primerjati svoje, v luči tuje propagande še obupnejše prilike. Poleg tega se je treba zavedati, da zna ta tuja propaganda vsako najmanjšo napako osrednje politike, da celo opustitev ugodnih ukrepov spretno izrabiti v svojo korist.

Ko je bilo pred leti za Živkovičeve volitve izdano geslo, da mora vsak, ki je za to državo, na volišče, da odda svoj glas za že takrat med Slovenci ne preveč priljubljenega politika, so volitve, kljub temu, da so bile javne, izpadle za Živkoviča med Slovenci neugodno. Velik del volilcev je ostal doma. To dejstvo, ki so ga povzročile naše posebne notranje politične prilike, so znali tuji »znanstveniki« sijajno izkoristiti. Zapisali so: Prebivalci v teh krajih niso za to državo. Želijo si izpremembe ne režima, ampak države. Dejstvo, da je tedaj naša nemška manjšina, kakor še doslej za skoro vsako vlado, strnjeno glasovala za Živkoviča so kratko in malo izpregledali. Tako nam je geslo, ki ga je izdala politična skupina samo zato, da bi si iz državne zavesti kovala svoj politični kapital silno škodilo.

Pri nas se je v prejšnjih režimih uvedla navada, da so, pač radi udobnejše propagande, pa tudi radi tega, ker se je dal na ta način lažje izrabiti državni aparat za posebne režimske potrebe in koristi, istovetili trenutno vlado z državo in državno oblastjo samo. Postavili so se na stališče, da je vlada nekaj prav tako trajnega in nespremenljivega kakor država in da pomenja vsak napad na vlado obenem tudi napad na državo. V notranjosti države je imelo to sicer svoje žalostne posledice v demoralizaciji našega javnega življenja, v glavnem pa je padlo nazaj na tiste, ki so to miselnost, ali bolje, to politično taktiko sprožili in jih je prav tako teplo, kakor je teplo njihove prejšnje opozicionalce.

Toda tu na meji je treba poleg teh več ali manj splošnih posledic računati tudi s posebnimi svojimi obmejnimi prilikami, v katerih se vsaka napaka lahko stopnjuje do pogube.

Naša država je mlada in naš narod do pred nedavnim ni imel tistega bližnjega odnosa do državne oblasti, kakor ga imajo narodi, ki niso kakor mi tisočletje čutili tujega, sovražnega pritiska. Če je čutili naš kmet vstopil nekoliko nezaupljivo v novo svobodo je bila naša prva dolžnost, da mu damo možnost, da se dostopoma vživi v nove prilike.

V takih razmerah, kjer je državna oblast šele v razvoju in rasti, moramo biti s politiko posebno oprezní. Vsako barantanje in igra z državno zavestjo ima tu lahko nepopravljive posledice. Če n. pr. pride nekdo in enači državo z navadno smrtno osebo, ki ima lahko neštete človeške slabosti, nastane nevarnost, da ljudstvo, ki to osebo, ali njegovo politiko odklanja, z njim in njegovo politiko vred odkloni tudi državo, ki jo je imel dotični v zakupu.

V politiki, ki se ozira tudi na obmejno ozemlje, mora vladati pred vsem stroga in jasna ločitev med državo in stranko. Točno se moramo zavedati, da stranka, bodisi vladajoča ali opozicionalna državi samo služi (ali bi vsaj morala služiti). Drugo načelo pa, ki je prav tako važno, je, da se mora tu prikazovati država kot zaščitnica ne le vseh posameznikov, ampak tudi vseh družabnih slojev, saj dobro vemo, kakšno vlogo igra pri izgraditvi državne zavesti tudi gmotna dobrobit ljudstva. Vsakemu mora nuditi država zavetje in nihče se ne sme ču-

Je to rešitev miru?

Med dogodki zadnjih dni, ki so si sledili z mrzlično naglico, je bilo nekaj dejstev, ki so marsikoga med nami presenetila in ki jim ni vedel prave razlage. Ko sta se n. pr. Anglija in Francija odločili za delitev Češkoslovaške, so ugibali o vzrokih, ki so mogli pripraviti obe demokratični zaveznici do takih dalekosežnih popuščanj nasproti Nemčiji, ki je še pred dnevi v govorih vodilnih državnikov jasno pokazala svoj odpor proti obema velesilama. Vpraševali so se po vzrokih nemških uspehov, ki se jim — tako je videti — nihče resno ne stavi v bran.

In vendar stvar sama po sebi ni tako zelo zapletena, kakor je videti na prvi pogled. Treba je samo pozorno zasledovati potek dogodkov, pa bomo kmalu našli tiste gibalne sile in vzmeti, ki posebno pri Angliji ne izgrešijo svojega namena.

Čeprav se sudetsko nemška politika in politika Nemčije izpopolnjujeta, jih moramo radi jasnosti presojanja ločiti.

Sudetsko nemška politika in propaganda je šla samo postopoma in se ni takoj v začetku postavila na skrajno stališče. Prvotne zahteve Sudetsko nemške stranke so bile v primeri z zadnjimi še dokaj skromne, saj je sam Henlein še pred leti še odločno odklanjal nacionalni socializem, ki se po njegovem tedanjem mnenju neha pri nemški meji. S to svojo izjavo si je Henlein pridobil sloves zvestega in udanega državljana in s tem ustavil vse tiste, ki so že v začetku svarili. Sudetsko nemške zahteve pa so se s popuščanjem, ki ga je izvajala češkoslovaška država stalno stopnjevale in sicer tako, da je bila med tem, kar so zahtevali in med tem, kar so dobili vedno razlika, ki pa se je dala z uvidevnostjo, katero naj bi pokazala le vlada, zbrisati. S tem so skušali vzbuditi videz, da je država tista, ki s svojo nepopustljivostjo zavira pogajanja. Ta propaganda se je z vso silo vrgla na Anglijo in pripravljala tla za morebitne ne preveč priljubljene zunanje politične ukrepe med ljudstvom, ki je bilo po večini za Češkoslovaško. Poročila o strahotnem nasilju, ki ga morajo baje trpeti sudetski Nemci, bi naj dala tej propagandi svoj pravi poudarek. Ko je bilo to delo opravljeno,

Henlein ni več potreboval svojega državljankega slovesa, ampak je vedno bolj odkrito priznaval svoje zveze z Nemčijo, dokler ni pred dnevi jasno in glasno izjavil, koliko mu je do Češkoslovaške.

Podobna je tudi politika Nemčije. Če bi Hitler na enkrat postavil vse svoje zahteve, ki jih predvideva njegov zunanje politični načrt, kakor ga je objavil v svoji knjigi »Mein Kampf«, bi pač težko dobil v Angležih svoje pomočnike. Kljub vsej svoji veliki miroljubnosti bi pač tudi ta britanska vlada pomišljala, preden bi Nemčiji istočasno dovolila priključitev Avstrije, zdrbitev Češkoslovaške, vrnitev kolonij, ki jih ima sedaj Britanija, prosto pot do romunskega petroleja in do ukrajinskega žita. Zdi se, da tako daleč britanska miroljubnost ne bi šla. Tega se Hitler dobro zaveda, zato spretno postavlja svoje zahteve drugo za drugo, nekoliko obljublja, nekoliko pa naglaša s posebnim poudarkom. Angleška mirovna politika je prav enostavna: ohraniti je treba mir na ta način, da se dá tistemu, ki dovolj odločno zahteva, vse, kar zahteva. Da taka miroljubnost sproži vedno nove zahteve, trenutno ni tako važno, s to politiko se pridobi na času in s časom se bo že nekako uredilo. Razen tega se da morda vendarle najti nemško jamstvo za popravljene meje, pa če bi to jamstvo ne bilo drugačno, kakor je bilo jamstvo, ki ga je dal Hitler v berchtesgadenskem dogovoru za Avstrijo.

Tudi francosko stališče je končno razumljivo. Francozom je neizmerno veliko do tega, da ostaneta francoska in angleška zunanja politika vzporedni ter tako predstavljata silo, s katero morajo tudi avtoritarne države računati.

Nekatere je začudilo tudi odločno stališče Italije, češ kako je mogoče, da se postavlja proti Češkoslovaški tista Italija, ki se je med svetovno vojno s Čehi in Slovaki ramo ob ramenu borila. Tudi Mussolinijeve besede o plebiscitu so nekatere presenetile. Tiste, ki so jih slišali, so se vprašali, če je to res. Tudi Mussolini je dejal, da je prebivalstvo v dravski banovini po večini katoliško.

Kmetski stan preudari svoje pravice!

Těžave, v katere je zabredel kmetski stan, pa tudi drugi stanoví, so nas pričele opozarjati, da tako ne gre več naprej. Treba je na vsak način pomagati, tudi če kje malo zaboli. To spoznanje nas kliče, da se začnemo zanimati za stvari, za katere se preje nismo brigali. Toda prilike nas silijo, da se branimo.

Dobro se zavedamo, da sedanjih slabih razmer nisimo mi krivi. Dobro vemo, da večina neprilik našega stanu izvira iz istega vira kakor vse gorje delovnih sta-

titi zapostavljenega kateremukoli sloju in kakršnekoli svetovnemu in političnemu nazoru pripada; kajti država posebno tu na meji ne sme nikogar odbijati, češ zate pa pri nas ni prostora.

O strankarski zagrozenosti in o njenih vplivih tu na meji pa je bil že večkrat govor. Tudi potreba edinosti se je že dovoljkrat poudarjala. Kdor iz tesnosrčnih predsodkov teh načel ne prizna, dela proti koristim naroda in proti vzniku močne državne zavesti tu na meji.

nov današnjega časa. Velekapitalizem, ki srka delavčeve moči in ki mu moramo vsi služiti. Mi nižji sloji pač nismo bili od svojih vzgojiteljev prav vzgojeni. Preveč smo bili zaverovani v nebesa na zemlji in verovali gospodi, ki nam je ukazovala. Zdaj, ko se je pričelo veliko pisati o pravicah kmečkega stanu, to marsikomu ne gre v glavo.

Samo to vprašanje za primer! Ponujajo nam saharin, ki ga naš ubogi kmečki človek kupuje, ker je poceni, ne pomisli pa, kako ta saharin delovnemu človeku škoduje, posebno naši mladini, ki se ne more telesno prav razvijati. Vse to se zgodi le zato, ker pravega redilnega in krepilnega sladkorja ne moremo kupiti, saj je drag kakor žafran. Državne trošarine so tako visoke, da mora dati pridelevalcev pese svoje blago skoraj zastojni sladkornim tovarnam. To je samo eno vprašanje, kjer pričakujemo, da ga bo država rešila v našo korist, saj končno smo država mi vsi.

Potrebno je torej, da si vse tiste, ki bi

Novi p. n. naslovniki, ki prejmejo list na ogled, naj ga izvolijo takoj naročiti ali vrniti!

nas radi zastopali, dobro ogledamo ali se bodo znali potegovati za narodove, to je za naše potrebe z vso tisto odločnostjo, ki je potrebna, da se vse to, kar nas tišči prav in pametno uredi.

Miha Veršec, Bizeljsko.

Hitler o češkoslovaškem političnem položaju

Angleškemu publicistu, ki stalno beleži Hitlerjeve izjave, je dejal Führer sledečo zelo pomembno izjavo:

Prepričan sem o iskrenosti in dobri volji g. Chamberlaina. Potrebno pa je, da se češko vprašanje vendar že likvidira in sicer takoj. Prav položaj Češkoslovaške, zaveznice Rusije, ki se kakor klin zadira v osrčje Nemčije, me je prisilil, da ustvarim močno nemško letalstvo.

Poljaki proti Nemcem

V vseh državah z nemško manjšino hoče Nemčija danes vsem nemškim organizacijam vcepiti nacionalno-socialistični pogled na svet. Nacionalno-socialistična propaganda je tudi v zapadnih delih Poljske izredno močna. Zato so zlasti vodilne poljske politične stranke pozvale vlado, naj razpusti nacionalno-socialistične organizacije nemške manjšine na Poljskem. Poleg tega so zahtevali, naj se ne okleva s parcelizacijo nemških veleposestev v zapadnem delu Poljske, kajti poljskim kmetom se v Nemčiji pod raznimi izgovori stalno jemlje zemlja. Po njihovem mnenju gre gospodarska ofenziva Nemcev proti Poljakom po istih poteh, na katerih bi se lahko jutri pojavili nemški tanki in topovi.

V zadnjem času so radi vsega tega poljske oblasti najodločnejše nastopile proti nemškim nacionalnim socialistom.

Odlomek iz razgovora med ban. dr. Natlačanom in Mussolinijem

Mussolini se je tudi zanimal, kako daleč je Ljubljana od meje, kakšno je ljudstvo po veri v dravski banovini. Ban dr. Natlačen mu je odgovoril, da je prebivalstvo v dravski banovini po večini katoliško.

»Ali je ljudstvo pobožno?« je vprašal dalje Mussolini. Ko mu je ban dr. Natlačen dejal: »da«, je Mussolini pristavil: »To je dobro!« Mussolini je vprašal, ali je prebivalstvo v Sloveniji slovensko ter »Ali imate v Jugoslaviji mir?« Ban dr. Natlačen je odgovoril:

»V naši državi je mir in ljudstvo je pod vlado dr. Stojadinovića popolnoma zadovoljno, ker ima vse zaupanje v svoje voditelje. Naš narod je dosegel velike uspehe, politične in gospodarske, ki mu jih je dala vlada dr. Stojadinovića, to dobro no pa zna narod tudi ceniti.«

Na te besede je Mussolini dejal: »Da, z vseh strani slišim, da je Vaš jugoslovanski narod zadovoljen, odkar je stopila na oblast vlada dr. Stojadinovića.«

Ban dr. Natlačen je še dejal: »V moji dravski banovini so ljudje posebno zadovoljni, ker so s prihodom dr. Stojadinovićeve vlade dobili še svojega domačega voditelja v osebi notranjega ministra dr. Antona Korošca.«

Mussolini: »Dr. Korošec je vaš notranji minister?«

Ban dr. Natlačen: »Da!«
(Slovenec, 20. sept.)

Povejte prijateljem „Edinosti“

vezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izišče številke še lahko dobijo, dokler je zaloga.

da dobivajo list - začeni s številko 28. od 20. VIII. 1938. - samo tisti, ki so ga naročili in plačali, ali pa se pisмено obvezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izišče številke Uprava.

7 dni po svetu

□ Poljska se bo, kakor je videti, povrnila k demokraciji. Demokratska opozicija zamerja vladi čudno vlogo, ki jo je igrala v češkoslovaško-nemškem sporu. Na shodu največje opozicijske stranke v Varšavi so govorniki poudarjali, da bi morala biti vladi važnejša usoda enainpol milijonske poljske manjšine v Nemčiji kakor pa tistih 90.000 tešinskih Poljakov, ki se kulturno gotovo nimajo mnogo pritoževati. Poljski sejm in senat sta razpuščena in že sedaj napovedujejo, da bo prišla demokratska opozicija, ki dejansko predstavlja veliko večino poljskega naroda, na vlado.

□ Mussolinijev govor v Trstu, ki je zahteval plebiscit, je vzbudil prav z ozirom na notranji položaj Italije v svetu veliko pozornost.

□ Bolgarska kraljevska dvojica je na potu po Evropi obiskala tudi bivšega kralja Ferdinandia.

□ Feldmaršal Göring se je po zadnji bolezni že nekoliko opomogel.

□ V Španiji so boji v zadnjem času nekoliko popustili. Nacionalistična ofenziva proti vladi ni dosegla zaželenih uspehov. Obe vojski se pripravljata na prezimovanje.

□ Runciman in Gwatkin sta svojo nalogo opravila in odpotovala v London.

□ Negotovi položaj, v katerem se sedaj nahaja Evropa, ima za posledico, da beži zlato iz Evrope. V zadnjem času so izvozili v Ameriko za dva milijona funtov zlata.

□ Zvezni svet Švice je izjavil, da je za primer raznih zapletljivostev že ukrenil vse potrebno.

□ Tudi ameriška mornarica se je pripravila, da zaščiti svoje koristi v Atlantskem oceanu. — Avstralija bi bila v slučaju vojne pod ameriško zaščito.

□ Na Kitajskem se vršijo borbe z izmenično srečo. Japonci sicer nekaj časa prodirajo ob rekah in prometnih žilah, toda notranjosti ne morejo obvladati. Stotine kilometrov za hrbtom njihove armade se vršijo ogorčeni boji med kitajskimi uporniki in japonskimi posadkami, ki naj stražijo posamezne »zavzete« postojanke. Tuji vojni opazovalci trdijo, da je japonska vojska v okolici Hankova v dovolj težkem položaju, ker ni nikakih izgledov, da bi prebile japonske vojne ladje obrambo pri Vusuehu. Skozi Sanghaj se vračajo velike množice japonskih vojakov, ki so zboleli na koleri in drugih kužnih boleznih, nazaj v domovino.

□ Najdaljše avtomobilske ceste bodo imeli v francoski Afriki. Cesta, ki gre iz Alžirja preko Sahare in je dolga 4500 kilometrov, se bo podaljšala še za nadaljnjih 1500 km do belgijskega Konga, kjer se bo zvezala s prometno zvezo Južne in Srednje Afrike.

□ V megli pred belgijskim pristaniščem Nieuport sta trčila francoski parnik »Aisne« in belgijski tovorni parnik, ki se je potopil. Moštvo so rešili.

□ Na Dunaju in v ostali Nemčiji so zaprli mnogo Čehoslovakov, nemških državljanov. Nekaj so jih kmalu izpustili.

□ Tudi belgijska vlada odklanja sestane parlamenta, ki so ga zahtevale nekatere politične skupine. Vlada je izjavila, da vztraja na stališču nevtralnosti, ki ga je pred parlamentom že mnogokrat obravnovala.

Osrednje evropsko vprašanje:

Ceškoslovaška

Položaj na Češkoslovaškem se je v tem tednu nenadoma preokrenil, čeprav ne moremo ugotoviti posebnega olajšanja, temveč morda še večjo poostritev.

Ko je prišel angleški ministrski predsednik po prvem razgovoru z državnim kancelarjem in vodjo Hitlerjem iz Nemčije nazaj, ni mogel nihče slutiti do kakih težkih odločitev je prišlo. Po daljših posvetovanjih britanske vlade, ki sta jim pri sostvovala tudi francoski ministrski predsednik Daladier in zunanji minister Bonnet, so se odločili, da svetujejo Češkoslovaški, naj odstopi Nemcem tisto ozemlje, v katerem imajo Nemci večino. Praška vlada je na silni pritisk Francozov in Angležev na Londonske zahteve brezpogojno pristala.

Toda takoj se je videlo, da tudi s tem ne bodo zadovoljni. Madžari in trenutna poljska vlada so takoj zahtevali, da se tudi ozemlje, na katerem prebivajo madžarske manjšine odstopi brez plebiscita. Chamberlain je odpotoval drugič v Nem-

Madžarski min. predsednik Imreedy, ki je obiskal Hitlerja, da bi zastopal Madžarsko.

□ Češkoslovaška vlada je uvedla novo propagandno ministrstvo v brambo proti lažem, ki so jih razširjale nekatere radioodajne postaje. Propagandni minister je postal dr. Vaverka.

□ Romunska vlada je zanikala vesti, da se prihajali preko Romunije celi vlaki ruskega orožja na Češkoslovaško. Romunska meja proti Rusiji je slej ko prej popolnoma zaprta.

□ Za izmenjavo vojnih ujetnikov se pogaja španska vlada z nacionalisti.

□ V Madžarski je sklican za 2. oktobra parlament. Na prvi seji bo govoril regent Horthy o oborožitvi, agrarni reformi in socialnih zakonih.

□ Regent Horthy je odpotoval v Nemčijo na lov k Göringu.

□ Na seji Zveze narodov je podal kitajski zastopnik Wellington Koo pretresljivo sliko o razdejanju vojne na Daljnem vzhodu. Samo med civilnim prebivalstvom je nad 1 milijon smrtnih žrtev. Predlagal je poziv japonski, da se udeleži ženevskih razprav, zaporo nad orožjem in surovinami, finančno pomoč Kitajski in takojšnjo odpošiljatev komisije, ki naj bi ugotovila japonska grozodejstva.

čijo, da prepriča Hitlerja o nevzdržnosti teh zahtev, kajti Hitler se je postavil na stališče zaščitnika vseh češkoslovaških manjšin. Med tem so sestavili v Pragi novo nestransko vlado z generalom Sirovym na čelu. Nemci zatrjujejo, da je s tem prevladal v Pragi sovjetski vpliv, general Sirovy je bil namreč še nedavno v Rusiji na pogovorih z odločujočimi vojaškimi osebnostmi.

Proti stališču francoske in angleške vlade je nastalo v obeh deželah strašno ogorčenje. V Angliji je posebno zanimiva izjava znanega nagajenca za mir lorda Cecilia, ki je prepričan, da s tem popuščanjem niso služili miru. Lord Churchill pa je zapisal, da je ideja o odkupu varnosti na ta način, da se vrže mala država volkovom v zobe usodna znota. Oba lorda Cecil in lord Churchill sta med najuglednejšimi javnimi osebnostmi v Angliji. V Franciji je ogorčenje še večje in po listih pišejo celo o krizi vlade.

Žalosten obračun

Pred desetimi leti je bil podpisan Briand-Kellogov pakt. Vsi narodi so pozdravili ta pakt kot največje kulturno delo zadnjega stoletja, saj so imeli ustvaritelji tega pakta pred očmi konec oboroževanja in večni mir. Vojna je bila postavljena izven zakona in vsak morebitni napadalec bi občutil vso strogost sankcij.

Od podpisa tega pakta so izbruhnile štiri vojne, čeprav ni bila nobena izmed njih uradno napovedana. To so: vojna med Bolivijo in Paragvajem, v kateri je padlo okrog 100.000 ljudi, vojna v Abesiniji, ki je zahtevala 155.000 človeških žrtev, vojna v Španiji, v kateri je padlo doslej nad 1.000.000 ljudi in nazadnje kitajsko-japonska vojna, ki je samo v prvem letu zahtevala 1.500.000 življenj. V teh vojnah se je zapravilo preko 500 milijard dinarjev, a baine vsote denarja se dnevno trošijo za oboroževanje.

To sicer ne pomeni, da ne bo v Evropi nikoli miru. Mir bo, samo s papirnatinimi pogodbami ga ne bomo dosegli.

□ V Romuniji je kralj Karol podpisal naredbo, ki predpisuje žensko vojaško obveznost za slučaj vojne.

□ Celo češko staro plemstvo je poslalo poslanstvo k prezidentu dr. Benešu, da bi mu izrazili zvestobo češkoslovaški domovini.

* Ban moravske banovine Predrag Lukić je bil upokojen. Na njegovo mesto je prišel dosedanji podban Janičiji Krasojević.

* Za bana primorske banovine je bil imenovan dr. Mirko Buić.

* Italijanski ministrski predsednik Benito Mussolini je na svojem potovanju po Julijski krajini v torek prestopil državno mejo pri Planini. Na jugoslovanski strani ga je pozdravil ban dr. M. Natlačen ter drugi odličniki. Slovenska dekleta so mu izročila šopek rdečih nagljev. Dekleta so bila v narodnih nošah. Mussolini je sprejel parado jugosl. častne vojaške čete.

* V Beogradu so zaključili jesenski velesojem. Posetilo ga je okoli 200.000 oseb.

* Ravnatelj realne gimnazije v Ptujju dr. Maks Kovačić je bil upokojen.

* Vpisovanje na naše šole je zaključeno. Na vseh slovenskih gimnazijah se je vpisalo letos 12.771 dijakov in dijakinj.

* Ban dr. Natlačen je odprl pri Praprotnem v Seiški dolini nov most in 1 km nove ceste.

* Nemški gospodarski minister Valter Funk se je pripeljal v Dalmacijo. Odtod namerava v Ankaru, kamor ga je povabila turška vlada.

* Nemški oddelek na ljudski šoli v Račinovcih v Slavoniji je bil letos radi premalega števila učencev ukinjen. Tudi po drugih slavonskih mestih pada število nemških šoloobveznih otrok.

* Izredna učiteljska skupščina v Zagrebu, ki je bila napovedana za 25. september, se ne more vršiti, ker učitelji niso dobili dopusta. Sklicali so jo na dan 6. novembra.

* V Budimpešti ima Jugoslaviia novega izrednega poslanika Svetoz. Rašića.

* Na shodu, ki ga je brez vodnosti oblasti priredil D. Ljotić, vodja jugoslovanskega Zbora, v Selevcu, je prišlo do neredov, pri katerih je prišel ob življenje kmet Radoslav Torlaković.

* 2 leti je poteklo od smrti Svetozarja Pribičevića. V Zagrebu so to obletnico slavnostno proslavili.

* Slovenski visokošolci so potovali po Češkoslovaški, kjer so jih povsod zelo prijazno in tople sprejeli.

7 dni domačih vesti

* Kralj Peter II. je odpotoval z Bleda v Beograd. Kraljeviča Andrej in Tomislav ter princa Aleksander in Nikolaj so odpotovali v London.

* Kinematografski podjetniki so na svoji skupščini v Beogradu sklenili resolucijo, v kateri prosijo min. predsednika dr. Stojadinovića, da se znižajo davki in da se oprosti v vsakem kraju, kjer še nimajo nobenega kinematografa, novi kinomatograf vseh davkov za dve leti. Da se omogoči razvoj domače filmske produkcije, predlagajo, da se prav tako oprosti vseh davkov kinomatograf za časa predvajanja domačega narodnega filma.

* 1. in 2. oktobra bodo imeli v Beogradu kongres Zveze planinskih društev.

* Kipar Ivan Meštrović bo — kakor pišejo listi — izdelal spomenik za kralja Karla I. in Ferdinandia I. v Bukarešti.

* V nedeljo se je vršil v Vinjem vrhu pri Novem estu tabor JRZ, na katerem je govoril senator dr. Kulovec o notranje-političnem položaju ter naznanil, da smo pred volitvami.

* Društvo kmet. fantov in deklet v Sv. Urbanu pri Ptujju je priredilo tekmo koscev in kolesarske dirke. Govorili so Simončič Anton, dr. Igor Rosina, Jože Lacko in Jože Zelenik. Pri tekmi koscev je dosegel prvi cilj Franc Mohorič, prvo mesto pa je dobil Janez Murko. Mirko Reš pa je zmagal pri kolesarski dirki.

* Zadruga »Neodvisno gledališče« se je osnovala v Mariboru. Za predsednika je izbran Štefan Kovač, za podpredsednika Janko Srnc, za tajnika Žižek Fran in Dušan Spindler, za blagajnico pa Mica Stucinova.

* Divizija italijanskih vojnih ladij bo po še nepotrjenih vesteh prišla 23. tm. na obisk v Šibenik.

* V Celju so slovesno odprli novi delavski dom. Otvoritvi so prisostvovali mnogi dostojanstveniki z g. banom na čelu.

* V Levcu pri Celju je bila proslava z bojnimi vajami. Udeležencev je bilo okoli 12.000.

* Za poveljnika generalnega štaba je bil imenovan armijski general Dušan Simonović, do sedaj poveljnik letalstva.

* Teden grozdja se je začel v soboto v Zagrebu. Že prvi dan je prišlo okrog 300 kmetov na trg, ki so prodajali grozdje od 3 do 6 din.

* Jugoslavija je imenovala v Hamburgu novega generalnega konzula. Je to Vojislav Jakovljević, ki je bil ministrski svetnik v zunanjem ministrstvu.

* Enoletnico smrti T. G. Masaryka so proslavili tudi v naši državi. V Zagrebu se je pri tej priliki v češkoslovaškem narodnem domu zbralo mnogo prijateljev Češkoslovaške.

* Zagrebško podjetje »Jugoštampa« je prišlo na dražbo. Poleg stavb in tiskarniških strojev so na prodaj tudi listi: »Novosti« (3 milijone), »Morgenblatt« (165 tisoč), »Seljačke novice« (30.000) in »Sportske novice« (30.000).

* Bolgarski študentje v bodoče menda ne bodo več študirali v takih množinah v Jugoslaviji, ker se baje dela sedaj v Bolgariji na to, da se »numerus clausus« (omejeno število, ki je dovoljevalo le tistim bolgarskim študentom, ki so končali srednjo šolo z odliko, študij na sofijski univerzi) ukine in dovoli vsem, ki so z uspehom končali srednjo šolo, študij na domači univerzi.

* »Tagespošta« je pohvalno omenila jugoslovanske komentarije o Chamberlainovem obisku v Berchtesgadenu. Komentarije »Slovenca« in »Samouprave« je prinesla v izveličku.

* Mariborčanka Erika Druzović je nastopila z velikim uspehom v več nizozemskih gledališčih. Sklenila je dogovor za leto dni. Spomladi pa bo gostovala en mesec v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu.

* Skupina jugoslovanskih inženjerjev je odpotovala v Nemčijo, da si ogleda nemške ceste. Povabil jih je sam graditelj in generalni nadzornik nemških drž. cest dr. ing. Todt.

* Delavsko pevsko društvo »Enakost« v Studencih je slavilo zadnjo soboto 15-letnico obstoja.

* 120 članov Jugorasa je potovalo po Italiji, kjer so bili kot gostje italijanskega ministra za narodno kulturo in fašistične zveze industrijskih delavcev povsod zelo tople sprejeti. Poklonili so se na grobu neznanega junaka in na grobu fašističnih žrtev fašistične revolucije.

* Društvo slovenskih književnikov pripravljata razstavo »Slovenska knjiga v razdobju 1918—1938«, ki bo od 2. do 12. oktobra v Ljubljani.

* Minister za telesno vzgojo ljudstva dr. Mirko Buić je postavljen na razpoložanje. Za njegovega zastopnika pa je določen Dragiša Cvetković.

Ti trije so odločali o usodi Češkoslovaške re publike. Z leve na desno angleški ministrski predsednik Neville Chamberlain, francoski zunanji minister Bonnet in francoski ministrski predsednik Daladier. Vsi trije so prepričani, da so rešili evropski mir. (A. V. W.)

Gospodarstvo

Več grozdja za zobanje!

Drugod prirejajo „tedne grozdja“, pri nas ga ni niti za dan

Ko to pišemo, imajo v Zagrebu še svoj „teden grozdja“, ki ga bodo zaključili v soboto, 24. septembra. Pripravila in uredila ga je hrvatska »Gospodarska Slova«, da pomaga kmetu vinogradniku, ki težko vnovčuje svoje goriške pridelke in se, ko slovenski kmečki vinar, v neprestanih gospodarskih stiskah. In da omogoči grozdju željnim zagrebškimi množicam, zlasti še revnejšim slojem uživanje tega zlahnega sadu po zmernih cenah.

Na vse so mislili. Vse so dobro pripravili in pripravili. Do vseh podrobnosti. Zagreb je vse to dobro razumel in prizadevanja »Gospodarske Slove« podprl, kolikor je le mogel. Tako sploh vsa oblastva. Nobene trošarine ali užitnine, nobene stojnine ali tržnine ni treba. Vsi trgi ponosne hrvatske prestolnice so odprti za kmečke prodajalce grozdja. Prav tako vse ulice in hiše. Skratka: vsa vrata velikega Zagreba so jim na stežaj odprta. Ne dvomimo, da se je stvar obnesla. Kajti organizirani hrvatski seljak je na potrebi red pri tem že navajen. O vsem so ga poučili v domačem kraju. Še potrebne napotke so jim dajali zaupniki »Gospodarske Slove« v mestu na določenih krajih, križiščih, pri mitnicah. Ličje, enotne papirnate vrečice z ustreznim napisom so jim bile na razpolago. Prinašali so čedno grozdje po zmernih cenah. Da si ga je mogel tudi revež lažje kupiti. Dobrosrčni seljaki pa so dali siromaku marsikakšen grozd vbojajme.

Slovenski vinari, ki znajo računati, prinašajo in dovažajo tudi letos nekaj grozdja na trg, kar pa je mnogo premalo za njihove prave potrebe kakor za potrebe ljudi, ki ga ne pridelujejo. Kdaj so že gospodarski pisci in zdravniki opozarjali tudi pri nas na pomen in važnost večjega splošnega uživanja grozdja! Ne samo iz gospodarskih, marveč tudi iz zdravstvenih razlogov. Take opozoritve niso v naši deželi nikdar kaj prida zalegle.

Bilo je leta 1930., torej pred osmimi leti, ko smo to vprašanje znova načeli in se z njim posebno živahno bavili še sledečega leta. Mnogi pisci so o tem vneto in prepričevalno razpravljali v raznih listih. Nekatere tedanje razprave smo shranili in se na nje po možnosti še povrnemo. Bilo je tudi uspeha. Največ grozdja smo pozobali — mislimo — leta

1931., pa tudi še leta 1932. Ta reč je pozneje šla rakovo pot.

Res je, da je bilo v tistih letih za stvar ugodno, ker vino ni šlo prav v denar. Posodje je bilo polno, žepi prazni. Kako prav je prišel vsakršen izkupiček za grozdje!

Letos so razmere drugačne. Posodje je prazno, žepi tudi. Nekateri preveč računajo na dobre cene in lahko prodajo mošta ali vina. Ne želimo, pa pripetilo se bo, da bo ta vera premnoge ljudi ukanih. Posebno tiste, ki že težko čakajo na paro in bodo v sili prodajali. Ostali bodo brez pridelka in prav kmalu tudi brez pare.

Zato pa, ljudje božji, natrgajte čim več lepega grozdja za zobanje in ga prinesite ali pripeljite na trg! Ne samo enkrat, večkrat, po možnosti vsak dan! Če dobiš za kg 4 dinarje, je to več, kakor če bi dobil za mošt od preše 6 dinarjev ali pozneje za vino 7 do 8 dinarjev. Samo za kakih 5 bren, to je približno 100 kg grozdja, dobiš štiri stotake. To je že lep denar. Le malo računaj, da se prepričaš o tem, kar smo rekli! Denar za grozdje vendar ni manj vreden ko denar za vino. Razen tega ti — ker prej — mnogo bolj zaleže.

Upoštevaj še to, da tudi najslajše grozdje za zobanje ne daje dobrega vina. Čim več ga spraviš v denar za zobanje, tem boljši bo pridelek iz izrazito vinskega grozdja in tem lažje ga boš prodal. Tudi zato, ker bi ga bilo povsod manj za prodajo.

Zavedajmo se tudi, da bo hudih tekmecev iz drugih krajev na našem vinskem tržišču po dosedanjih izkustvih še vedno več. Bojimo se, da posebno mnogo baš v novem vinskem letu. Kaj to pomeni za bodočnost, si lahko mislimo.

Torej: Na naše trge več grozdja za zobanje! Sladkega, čednega in po krščanski ceni! In v snažni posodi! Mnogi imajo iz prejšnjih let dobra ali tudi slaba izkustva s prodajo grozdja za zobanje. Ker so se mnogo naučili in zdaj vedo, kako treba, naj svoja dragocena izkustva še to jesen pametno izrabijo! Več dobrih sosedov skupno! Ne bo Vam žal. Samo šmarnice, ki je na tako slabem glasu, in drugih smrdljivih samorodnic nikar ne prinašajte!

Andrej Žmavc.

Zadružništvo - naša bodočnost

Naj bodo te vrstice klic prizadetih in resen opomin vsem, ki imajo v rokah usodo naroda, naj bodo pa tudi nam samim, kmetiskim ljudem opozorilo k razmišljanju o svojem položaju in spodbuda k skupnemu delu za izboljšanje sedanjih razmer.

Razmere so danes res take, da mnogih kmetov tudi strokovna izobrazba ne more več rešiti pred propadom. Danes je uspeh v gospodarstvu bolj odvisen od tega, koliko imaš trgovskega duha, ne pa od tega, kako znaš kmetijo obdelovati. Vsem je znano, kako so cene kmetijskih izdelkov sramotno nizke napram cenam industrijskega blaga. Glavna krivda, da je tako, je v naši premali izobrazbi, in v pomanjkanju sloge.

Pri nas smo v izobrazbi daleč zaostali v izobrazbi za drugimi stanovalci, pa tudi za kmetiskim stanom v drugih deželah (n. pr. v Češkoslovaški, Danski, Švici in drugod). Naša kmetijska mladina se bo morala zavedati, da je le izobrazba tisti ščit, s katerim se bomo mogli varovati pred zapostavljanjem in izkoriščanjem.

Skupni nastop bi dal celoti nepremagljivo moč in bi nas povezal v spoznanju, da vsak sam ne pomeni ničesar. Le če se bodo kmetje združili in složno ter enotno nastopili za izboljšanje, bodo zastavili pot velekapitalu in pridelovanju na veliko, ki preti uničiti kmetijsko posestvo. Oblika takih združenj je zadružništvo.

Zadruge se borijo za poštena poslovna načela, pobijajo oderuštvo, glavna naloga zadružništva pa je, da skuša ljudstvo gospodarsko okrepiti in ga povzdigniti. Po zadružnem posredovanju stopita naravnost v zvezo producent (proizvajalec) in konsument (potrošnik) izločijo pa se posredovalci in prekupci, ki pobirajo dobiček, ki bi moral pripasti nam kmetom. Z zadružništvom se širi poznavanje tržnih razmer ter večji vpliv na določevanje cen. Tu je tudi edina možnost za nabavo novih tehničnih sredstev (strojev i. dr.), ki pripravijo naše pridelke sposobne za tekmo na svetovnem trgu. Poleg tega omogočajo tudi socialno in vzgojno delo zadrug.

Ali je mogoče, da bi naši kmetje ne razumeli pomena zadrug in da se ne bi z vso močjo potegnili za zadružne ustanove proti najrazličnejšim sovražnikom? Dolžnost vsakega strankarsko nezagrozenega posameznika pa tudi društva je, da v svojem kraju poučujejo gospodarje in jim tolmačijo pomen zadružništva. Kljub vsem oviram in zaprekam je treba pripraviti našega kmeta do tega, da bo šla vsa njegova prodaja in ves njegov nakup le preko zadrug! Kdor gre z drugo, njegovo je vse, kdor se loči od nje nima ničesar. (Dr. King.)

Treba pa je opozoriti na napako, ki se pri ustanavljanju zadrug rada dogaja. Zunanji pogoji, ki jih predpisuje zakon za ustanovitev zadrug, so lahko izvedljivi. In tako se zadružništva čisto poslužujejo tudi sebičneži. Prav tako se ustanovljajo zadruge, ki nimajo pravih pogojev za obstoj in ki morajo potem kmalu prenehati z delovanjem. Taki pojavi so seveda za zadružni pokret zelo škodljivi. V krajih, kjer se kaj takega zgodi, postanejo ljudje nezaupljivi in tam je težko zopet pripraviti tla za ustanovitev nove zadrug, pa tudi če bi bila še tako potrebna.

Pred leti so, na primer, ustanovili v nekem vinorodnem okolišu za tisti kraj prepotrebno vinarsko zadruge. Zaprósili so za državno podporo, ki jim je bila obljubljena. Zadruge so prihajali ogledovat razni gospodje, ki so odločali višino podpore. Toda kmalu so se našli drugi, ki jim ni šlo v račun, da bi ta zadruge dobila podporo. V naglici so v sosednem kraju ustanovili novo zadruge, ki sicer ni imela nikakih pogojev za obstoj. Izjavili so, da so odborniki njihove zadrug člani te in te stranke in da gre podpora po vseh pravicah le njim. Dosegli pa so le to, da niso dobili podpore ne eni ne drugi. Vsem tistim pa, ki hodijo okoli in odločajo o tem, komu naj se podpora podeli, bi svetovali, da ostanejo v bodoče doma in štedijo denar, ki ga tako ni mnogo. Upamo tudi, da v prihodnje pri podelovanju podpor ne bo odločalo, kakega svetovnega oziroma političnega nazora so ti ali oni odborniki zadrug.

Kljub takim primerom pa ne smemo

omahovati, ampak le podvojiti svoje sile. Pogum in zaupanje nas ne sme zapustiti. Ljubezen do zadrug in zadružnih ustanov naj nas v tem boju krepi!

Francoski zadrugar Proudhon pravi: »Evangelij nam je prinesel enakost pred Bogom, francoska revolucija enakost pred zakoni, zadružništvo pa enakost pred usodo.« Enakost pred usodo pomeni enake življenjske pogoje za vse ljudi, ki jih je treba drugemu približati in jih združiti za koristi skupnosti, da se ne bodo več smatrali za sovražnike in tekmovalce, ampak za prijatelje in sodelovalce.

V zadružništvu je naša bodočnost, v zadružništvu je naša rešitev. **Stanko I.**

Sladkor je pri nas zopet luksuz

Še pred tristo leti je bil sladkor v Evropi redko in drago blago, ki so si ga lahko privoščili samo kralji in bogati plemiči. Z ladjami so ga prevažali v malih količinah iz Indije in leta 1600 je bil kot največja redkost serviran na dvoru kralja Henrika IV. v Parizu.

Z razvojem civilizacije pa je tudi sladkor postal važen in neobhodno potreben sestavni del prehrane vsakega naroda. Ni dolgo tega, ko je skupina znanstvenikov vodila po celem svetu propagando za čim večjo potrošnjo sladkorja, dokazujoč velike koristi, ki jih ima človeški organizem od sladkorja. Razvila se je močna sladkorna industrija. Čim bolj napreden je narod in čim višjo življenjsko stopnjo je dosegel, tem večja je njegova potrošnja sladkorja. Samo v Nemčiji so pred nastopom Hitlerja porabili dve milijardi kilogramov sladkorja letno.

V Danski stane kilogram sladkorja 4.08 din. in potroši vsak Danec 50 kg sladkorja letno. V Angliji stane kilogram 3.74 din in odpade na vsakega prebivalca letno 49.6 kg, medtem pa v Italiji, kjer je sladkor drag in stane kg 14.20 din, znesse potrošnja samo 7 kg na prebivalca. V Bolgariji stane kg 12.32 din, na osebo odpade 3.6 kg, v Albaniji pa stane 12.15 din, potroši pa ga oseba samo 3 kilograme letno.

Pri nas v Jugoslaviji stane kilogram sladkorja 15 din in odpade na vsakega prebivalca 4.5 kg na leto. Sladkorna industrija v Jugoslaviji dobiva vse sirovine, ki jih rabi za pridelovanje v sladkor, doma. Zato jo lahko imenujemo domačo industrijo. Vkljub temu je ta industrija v stalni krizi, ki se od leta do leta slabša in je danes na isti stopnji kot leta 1918. Kje so vzroki? Predstavniki te industrije trdijo, da je kupna moč našega naroda padla tako globoko, da so ostale vse zaloge polne in se je letos posejalo za polovico manj sladkorne pese kakor prejšnja leta. Poleg tega je radi velikega deževja procent slada v sladkorni pesi mnogo slabši kakor sicer.

Iz tega stanja, vsaj dosedaj, še niso našli pravega izhoda. Visoke cene onemogočajo, da bi se dvignila kupna moč konzumentov. Pritisk, ki ga izvaja sladkorna industrija na trgovce, da prodajajo samo določeno vrsto sladkorja (koke), da pravtako slutiti, da hočejo producenti izbiti iz tega stanja čim večji dobiček.

Sladkor za slajenje mošta

Izšlo je navodilo k zakonu o razdelitvi sladkorja, ki je prost trošarine in je namenjen za sladkanje mošta. Dovoljenja za nabavo tega sladkorja bodo dajala finančna oblastva pod istimi pogoji kot prejšnja leta. Ta sladkor, ki ga dobavlja državna sladkorna tvornica na Čukarici ali v Belju, se odda vinogradnikom za sladkanje mošta le tedaj, ako krajevni kmetijski referent potrdi, da vsebuje grozdje v dotičnem okraju premalo sladkobe, ali pa da se je moralo grozdje vsled vremenskih nepravil pregzdavo obrati. Prizadeti vinogradnik naj za odgovorjajočo količino trošarine prostega sladkorja (4 kg na 100 l mošta) zaprosijo finančno ravnateljstvo v Ljubljani s kolkovano prošnjo. Priložiti je treba potrdilo občine o količini pridelanega mošta (v litrih) in izjavo, da se bo mešanje vršilo le v navzočnosti pristojnih organov. Prošnje se lahko oddajajo tudi skupno ter jih finančno ravnateljstvo nemudoma pošlje finančnemu ministrstvu v rešitev.

SEJMI

- 26. septembra: v Središču Višnji gori, Bučki, Sv. Juriju-trgu.
- 27. septembra: v Črnomlju, Kamniku, Ormožu, Podbukovju, Mariboru, Dol. Lendavi.
- 28. septembra: v Celju, Ptuj, Trbovljah, Dol. Lendavi.
- 29. septembra: v Veržeju, Gor. Lendavi, Pilštanju, Šoštanj, Strigovi, Mirni peči, Drnovem, Grosupljem, Lescah, Mengešu, Novi vasi Róvtah, Škofji Loki, Vranskem, Marenbergu Turnišču.
- 30. septembra: v Vačah, Vel. Gabru, Mariboru, na Vranskem.
- 1. oktobra: v Brežicah, Trbovljah, Celju, Podčetršku, Križevcih.

Koruza dražja od pšenice

Vreme zadaje letos poljedelcu nemale skrbi. Letina je v splošnem obrodila precej dobro, za nekatere sadeže celo izvrstno, za druge pa je pridelek bolj pičel. Izvrstno je tokrat po vsej Jugoslaviji obrodila pšenica, pa ne samo pri nas, tudi v drugih državah je pridelek zelo zadovoljiv, ponekod celo rekorden. Dočim je pri nas jelo spomladi in v zgodnjem poletju primanjkovati pšenice, ker so je preteklo jesen in zimo preveč izvozili, tako da so se celo slišali glasovi, naj se je nekaj tisoč vagonov uvozi, letos ne bo pomanjkanja. Prodaja v inozemstvo je prav ugodna in bomo, kakor vse kaže, pšenico letos lahko prodali. Vlada pa je sklenila, da bo od letos naprej vsako leto treba dati gotovo količino pšenice na stran kot nekako železno rezervno, da ne bi prišli v nevarnost, kakor letos in že večkrat v preteklih letih. Za letos je odrejena množina 10.000 vagonov, ki se vskladišči na primernem kraju za skrajno silo.

Izvoz je doslej prav živahen. Glavni kupec je Privilegirana izvozna družba »Prizad«, ki kupuje pšenico od kmetov v naših glavnih žitnicah Vojvodini, Slavoniji in Srbiji, po enotni ceni 144 dinarjev za metrski stot. Do konca preteklega tedna je nakupil Prizad pšenice že 11.459 vagonov, ki jo izvažajo večinoma z ladjami po Donavi v Nemčijo. Lani je bilo nove pšenice v istem času kupljene le 7615 in pred dvema letoma 10.113 vagonov.

Izredna mednarodna napetost poslednjih dni se opaža tudi na borzah pri blagu. Mlini so jeli v velikih množinah kupovati pšenico in jo plačujejo celo po 10 dinarjev za stot dražje kot Prizad, torej po 154 dinarjev. To velja zlasti za beograjsko borzo kjer je bil zadnje dni velik promet v srbski pšenici. Z druge strani se pozna vojno razburjenje tudi v tem, da nekateri kmetje neradi prodajo žito, ker se boje najhujšega. Trgovci pa pridno kupujejo, ker računajo, da jo bodo lahko in z dobrim dobičkom prodali inozemstvu, ki polni skladišče do skrajnega kotička. Zadrževanje pšenice v kašah in splošno povpraševanje po blagu je dovelo do tega, da je začelo pšenice na borzah primanjkovati in pridejo na svoj račun le prodajalci, nikakor pa ne v zadostni meri tudi kupci.

Tudi v trgovanju s koruzo se opaža podobno razpoloženje. Koruza letos ni obrodila tako dobro, kakor so pričakovali, povpraševanje pa je izredno veliko. Posledica tega je, da se je cena naglo dvignila in je že dosegla višino, ki presega pšenico. V Banatu nakupuje Prizad koruzo po 130 in v Bački po 140 dinarjev za stot. Ker pa tudi tu ni dovolj blaga na razpolago, da bi zadovoljilo kupce, ponujajo le-ti višje cene, ki gredo v nekaterih krajih Vojvodine že do 160 dinarjev za stot. Baš pri tej žitarici se vidi, kako velik vpliv utegne imeti na razvoj cen nenavadno veliko povpraševanje. Tudi tu se polnijo skladišča in kmetje le neradi prodajajo koruzo, ako ne dobe za njo boljše cene. Značilno za splošno razburjenje na tržiščih je, da se pri koruzi v borzni trgovini sploh ne spuščajo več v kupčije do gotovega roka, ker je razvoj cen tako negotov, da lahko v nekaj dneh cena silno poskoči ali pa, če napetost v Evropi poneha, naglo pade. V prvem primeru bi imel škodo kupec, v drugem pa prodajalec.

Tudi v koruzi so borzni sklepi ogromni. Vse kaže, da bo ta živahna kupčija trajala še najmanj nekaj dni, nakar lahko čez noč nastopi preokret in začno cene brzeti navzdol.

Naše tržišče in cene

- Sadje:** jabolka so v preteklem tednu prodajali po 2.50—2.80 din za kg. »zlati parmen« celo po 3 din in več. Cene za trgovino z Nemčijo so določene za september na 3.60—3.70 din za kg.
- Trgatev** se je po nekaterih krajih naše države že pričela in sodijo, da bo za 30% boljša od lanske. V Sloveniji pa je odvisno še od vremena pred trgatvijo, če bo grozdje kaj boljše, kakor smo pričakovali radi deževja.
- Imelj** se v ceni še vedno dobro drži. Prodaja se po 25—29 din za 1 kg.
- Goveja živina:** volji po 3.25—6 din za kg, telice 4.25—6 din za kg, krav. 2.50—5.50 din za kg, bikli in junci 3.75—4.50 din za kg in teleta 6—7 din za kg.
- Svinje:** pršutarji 7.50—9.50 din, plemenske svinje 6.75—7.25, mladi prašički 90—150 din glava.
- Podrobna prodaja:** krompir 0.75—1.50 kg za kg, čebula 2—3 din, česen 5—7 din, kisto zelje 4 din, jabolka 1.50—5 din, hruške 5—8 din, slive 5—6 din. Pšenica 1 liter 1.75—2 din, rž 1.50—1.75 din, ječmen 1.25—1.50, koruza 1.50—1.75, oves 1 din, proso 1.25—1.50 din, Kokoši 18—25 din komad, piščanci 18—50 din par, gosi 35—40 din komad.
- Narodna banka** je določila, da se nemška marka na borzah ne sme prodajati za manj kakor 14 din.

Kulturna obzornja

O nalogah naših Ljudskih univerz

I. Če že govorimo o naših kulturnih društvih na splošno ter kritiziramo njihovo nenačrtno delovanje, ki ne more voditi k pravi uspehom, se moramo še posebej ozreti na slovenske Ljudske univerze. Razen redkih izjem moramo namreč ugotoviti, da je tudi njihovo prizadevanje bilo brez pravega načrta ter je po sistemu naših gledališč čisto prirejal senzacionalna predavanja brez višjih kvalitete, da bi zamašilo velike gmozne vrzeli. Odločilni činitelji so tožili, da občinstvo nima nobenega razumevanja za sicer kvalitetna predavanja in so s tem opravičevali metodne napake svojega delovnega programa. Zdi se pa, da je zakrivil pasivnost od strani publike predvsem program sam, ki v celoti ni mogel vzbuditi zanimanja posameznih socialnih plasti. Zakaj ne?

Skoraj vse naše Ljudske univerze namreč nehote dajejo misliti, da svojega pravega namena ne poznajo. Njihove programe največkrat napolnjujejo specialna znanstvena predavanja, ki jih predavatelji podajajo v strogo znanstvenem stilu in so zato dostopna le redkim poedincem-strokovnjakom. To je prva velika napaka omenjenih ustanov. Druga je ta, da običajno ta specialna predavanja prirejajo brez določnega sistema in razmetana v vse najrazličnejše stroke, namesto, da bi jih povezali v določene cikle po njihovem strokovnem značaju. S tem povzročajo nepreglednost in onemogočajo smotno stikanje celo onim, ki bi se kot strokovnjaki vendarle za predavanja zanimali. Obema napakama pa se pridružuje še tretja, ki obstoji v tem, da se med ta predavanja prav tako neenotno vrivajo različne lahke prireditve, ki naj napolnijo blagajne. Čeprav morda z njimi vodstvo privabi široke množice, vendar jim ne nudi hrane, kakršna bi odgovarjala smotrom Ljudskih univerz. Zato seveda ti zavodi tudi v tem pogledu ubirajo napačne poti.

Ljudski univerzi namreč ni namen, člo-

veka specializirati, ampak ga sicer na znanstven, vendar popularen način seznanjati z vsemi kulturnimi vprašanji, s katerimi se stika tekom svojega dejstvomovanja v poklicu ali izven njega, seveda vedno strogo sistematično. Zato se ne more in ne sme omejevat le na eno socialno plast, niti morda na še ožji krog, ki se usmerja zgolj strokovno, ampak mora zajeti gradivo, ki bo ne le po načinu, temveč tudi po vsebini predavanja dostopno prav tako širšemu krogu. Takšna je bila osnovna misel danske Ljudske visoke šole, matice vseh poznejših podobnih visokih šol, od katerih so mnoge zapustile pravilno izhodiščno smer in linijo ali pa jo tudi razumele napačno. Obrazovanje odraslih, poglobljanje vsega, kar je človek prinesel iz oficijelne šole, to bi moral biti cilj vseh ljudskih visokih šol, ki vprav zavoljo tega ne morejo postaviti nikake šablone in ne morejo povsod nuditi vsega, ampak se morajo diferencirati z ozirom na razvojne, krajevne, gospodarske in druge prilike svojih poslušalcev. Ali se imenuje taka institucija »Ljudska visoka šola« ali »Ljudska univerza«, ki jo je rodilo stremenje akademskih učiteljev po populariziranju znanstva, je prav vseeno. Glavno je, da zadosti širšim ljudskim potrebam in ne postane nekak privilegij za določeno skupino ljudi in še tej skupini čisto zavoljo časovne neenotnosti nevljudnih privilegij.

Prepričani smo lahko, da bi na takih temeljih sloneč obrazovni sistem Ljudskih univerz bil mnogo plodnejši kot je danes in da bi zopet prikljical v dvorane tiste, ki so se mu odtegnili. Kajpada se bomo vprašali, kako torej. Kajti lahko je govoriti o vzvišenih nalogah in širokih ciljih takih ter podobnih izvenšolskih izobraževalnih ustanov, težje pa je konkretizirati oblike, v katerih bi se mogel omenjeni sistem uveljaviti. Skušal bom prikazati ob primeru podobnega češkoslovaškega prosvetnega prizadevanja, kako ono rešuje svoje smotre ljudskega izobraževanja. — dc. (Dalje.)

Španska književnost pred revolucijo

Še vedno bešni vojna v Španiji, ki se je iz krajevno omejenega upora razvila v mednarodni politični spor. Oglejmo si najvažnejše predstavnike književnosti iz dobe pred 18. julijem 1936., torej iz dobe, ki je v veliki meri odgovorna za današnje stanje.

Med največje sodobne španske književnike spada Ramon Sender, ki piše: »Zgodovina kulture v Španiji je pripovedovanje o procesu uničevanja vseh prirodnih zahtev, ki se rodijo v narodu vzporedno z menjavanjem in izpreminjanjem gospodarskih prilik ter večno zahtevajo svojo zadovoljitev...« Še pred dvajsetimi leti je bilo v Španiji prepovedano tiskati Cervantesovega »Don Kihota«.

Najtežji čas za špansko književnost je bila doba diktature generala Prima de Rivera v letih od 1923 do 1930. To so bila leta največje reakcije, ki se lahko mirno primerja s srednjim vekom. Španska književnost je v teh letih skoraj izgubila. Največjo krivdo za to nosi takozvana »generacija 1898«. Ta skupina književnikov se je pojavila v javnosti koncem 19. stoletja in v prvi četrtini na-

šega stoletja ter je imela odločujoč vpliv v španski književnosti. Med diktaturo pa je ta skupina zavzela stališče preziranja političnih in socialnih problemov, kar stvarno pomeni, da so pred diktaturo klonili.

Največji predstavnik te skupine, znani Pio Baroja, piše: »Književnik mora spremljati vse dogodke z nepristranskim pogledom... On se ne sme niti upirati, niti braniti svoje junake, ki jih opisuje...« Tako se je zgodilo, da je najbolj nazadnjaška vlada Leroux Roblesa leta 1935. počastila Baroja z naslovom akademika.

Podoben je tudi drugi predstavnik te skupine, dramatik Jacinto Benavente. O njem pravijo, da je bil »pisatelj, ki je bil neobčutljiv in gluha za kritike lačnih, trpečih in tlačanih...«

Jasno je, da je vsled takega obnašanja izgubila španska književnost v tej dobi vso družbeno vrednost in značaj.

Kaj pa je bilo s predstavniki mlade generacije?

Mladi književniki so bili zaposleni z oblikovnimi strujami, ki so prihajale iz zapadne Evrope. »Ultraizem« je bil za nje isto, kar za nas kubizem in futu-

rizem... Predstavniki mlade generacije Gomez de la Serna, pravi: »Pisatelj ne sme čutiti politike, lahko jo opazuje, na primer z visokega nasipa, a v njo se naj po možnosti ne vmešava...«

Torej tudi mlada generacija je bila mrtva za življenjske probleme španskega naroda in šele počasi so se začeli javljati znaki novega življenja, ki je tlelo globoko v narodnih množicah... A to je že novo poglavje španske zgodovine. jhč.

Češki film

Nemška propaganda je na Češkem kakor pri nas izrabljala vsa mogoča sredstva za svoj vpliv ter je skušala tudi potom filma, ki je danes eden najmočnejših propagandnih sredstev, širiti nemško miselnost. Toda na Češkem ni našla ugodnih tal; Čehi so s podporo države ustanovili svoj film, ki danes po kakovosti daleč prekaša nemškega.

Češki film pa ni prodril brez žrtev in idealizma. Država je spočetka denarno podpirala filmske družbe, ker so nekateri filmi prinašali izgube. Igralci ter vsi ostali filmski sodelavci so delali za majhen honorar, dokler se češki film ni postavil na lastne noge. Gospodarski krogi so razumeli pomen lastnega filma ter so podpirali družbe, igralce in režiserje s podporami in nagradami. Nekaj tovarnar v Kolínu pri Pragi je vse ogromne stavbe svoje opuščene tovarne daroval za ateljeje.

Danes je češki film gospodarsko na trdni podlagi in visoko kvaliteten. Lucerna-film, Dafafilm, AB in druge družbe zvrstijo letno do 30 celovečernih ter še več krajših filmov v ateljejih na Barandovem in v Kolínu. Režiserji Mac Frič, Miroslav Cikan, Vávra, Vladimír Slavínský so na Češkem znani in že njihova imena jamčijo za dober film. Samo sokolskih kinogledališč je v republiki nad 800 in v njih se ne predvaja niti eden nemški film. Časopisi imajo skrbno urejane rubrike za kino, kjer obveščajo javnost o filmih, ki so v delu, o zanimivostih iz filmskega sveta in kjer je tudi prostor za kritike (n. pr. Pražske noviny). Država je razpisala vsakoletno nagrado za najboljšega igralca in zanimivo je, da je bil l. 1936 prvi nagrajen Zvonimir Rogoz, bivši član ljubljanske drame, za stvaritev Štefanika v istoimenskem filmu.

Tako je na Češkem! Pred leti so se vodila pogajanja za ustanovitev jugoslovensko-češkoslovaške filmske družbe, ki bi izdelovala filme v češki in hrvatski verziji. Toda iz tiste moke ni bilo kruha. Še vedno prihajajo k nam skoraj sami nemški filmi in filmski tedniki, ki so prozorna narodno-socialistična nemška propaganda.

Sicer pa: ali so tedniki, v katerih stalno vidimo ~~konjske dirke, pariške modele klobukov, res tako nujno potrebni? Vsa te propagandne tednike odstranite!~~

Komponist Ingrš mi je v Pragi dejal: »Če so šlagerji, operete in filmi potrebni in če jih občinstvo zahteva, čemu bi uvažali iz tujine škodljive? Zato smo ustvarili češki šlager, češko opereto in češki film! Čehi se tega zavedajo. Mi pa po-jemo nemške šlagerje in gledamo nemške filme. Kako dolgo še? Tudi v tem bomo morali vzeti vzgled po Čehih, da se otresemo nemškega vpliva.

Kulturni drobiž

Literatura in politika se včasih ne razumeta predobro. Tako se je v dneh, ko je ves nemški tisk navdušeno pozdravljajljal visoke madžarske goste, zgodila glasilu nacional. socialistične stranke »Völkischer Beobachter« neljuba nezgoda, ki je sprožila med literati mnogo zabave. Objavil je v svoji literarni prilogi pesem enega največjih madžarskih pesnikov Andreja Adyja, ki je tedaj, ko je bil še živ, najbolj strastno napadal zvezo Madžarske z Nemčijo, ki je vodila po pesnikovem mnenju Madžarsko na rob propada. V prostozidarskem glasilu »Vilage« je objavil vrsto sestavkov, ki bi jih danes pač najbrž ne ponatisnili. Drugi pisatelj, čigar sestavek je prinesel »Völkischer Beobachter« Desider Kostolanyi, pa je bil — Žid. Smola!

Cezanne-ov muzej. 14. januarja 1939 bo poteklo 100 let od rojstva znamenitega slikarja Paula Cezanna. Mnogo slik umrlega umetnika se nahaja v Parizu in v njegovem rojstnem kraju Aix-en-Provence. Prvotno so mislili proslaviti 100-letnico rojstva z ureditvijo posebne dvorane s Cezannovimi slikami v Louvru. Kar na tihem pa so v rojstnem kraju umetnika uredili muzej. Marcelu Provence, vodji »Musee du Vieil Aix«, se je namreč posrečilo dobiti od Cezannovega sina zadnji atelje velikega umetnika, tako imenovano »Maison des Laures«, za vso notranjo opremo. Od slikarjeve smrti l. 1906 niso v ateljeju ničesar izpremenili. V njem se nahajajo tudi mnogi predmeti, ki jih je Cezanne ovekovečil v svojih tihohojitjih. Na stenah visijo dela znamenitih slikarjev Poussina, Delacroixa, Courbeta, ki jih je slikar imel tako rad. V enem kotu se nahaja še celo njegov plašč in pokrivalo.

Charlie Chaplin, o katerem se je v zadnjem času vedelo le toliko, da še vedno stanuje v Hollywoodu in da nekaj dela, je svet presenetil z novelo o španski državljanski vojni. V noveli, o kateri pravijo ameriški kritiki, da je napisana z virtuoznostjo izkušenega beletrista, pripoveduje Chaplin o oficirju, ki je obsojen na smrt in čaka v vojaškem zaporu. Poročnik, komandant čete vojakov, ki naj izvrši streljanje, je prijatelj na smrt obsojenega in šele v zadnjem trenutku uvidi, da bo dal vojakom nalogo, da ustrelje njegovega najboljšega prijatelja. Preden se je zavedel, je poročnik že izgovoril besede: »Mimo!« Vojaki so naperili puške na oficirja. Poročnik pa je nenkrat zaukazal »Stoj!« namesto »Streljaj«. Vojaki pa, ki so bili vajeni le komande »Streljaj!«, so preslišali poročnikovo povelje in ustrelili. Tudi v tej noveli kot v večini njegovih filmov triumfira Chaplinov pesimizem.

Pravica je spontano in obojestransko veljavno spoštovanje človeškega dostojanstva v slehrih osebi, ne glede na to, v kakih okoliščinah živi in koliko je ta oseba v kakršnikoli miselni ali interesni zvezi z nami.

(Proudhon.)

Slabo je, če nima človek nič takega, radi česar bi bil pripravljen umreti.

(L. N. Tolstoj.)

Skandinavci so iznašli edino sredstvo za povišanje temperature v svojih deželah — sport.

(Jean Giraudox.)

DRAGA HUDALESOVA!

ODPOVED

Fisti dan pred svojo smrtjo je stari Mržič vstal s postelje, ker si je zaželel sonca. Toda ko je odprl vrata, mu je udaril v obraz droben, mrzel dež. Njegove na pol slepe oči niso videle mrke sivine, ki je lila skozi edino, majhno okno v temno sobo. Kakor nešteto krat v življenju, tako se mu tudi zdaj želja ni uresničila. Sedel je spet na posteljo in uprl trudno glavo v uvele roke.

Včasih, ko je delal v vinogradu, ga je sonce žgalo v obraz ali hrbet, da ga je klet in sovražil, zdaj hrepeni po njem. Že vso zimo ga ni videl in vso pomlad si je želel, da bi mu pregrelo stare, premražene kosti. Globoko je vzdihnil, toda slišal ga ni nihče. Sam že od jeseni polega na trdi postelji. Je in pije samo takrat, kadar se ga usmili kdo od sosedov, ki so sami veliki razeži. Komaj se vlačijo iz dneva v dan, preklinjajo življenje, pa se za spet z vso silo okleajo. Ljudje so hač, kakor vsi drugi!

Dokler je bil še zdrav, ni dosti premišljeval, ker ni utegnil. Zdaj ko je sam

in zapuščen, misli od jutra do večera in še ponoči, kadar ne more spati.

Zakaj je prav za prav živel tako dolgo? Zakaj se je vse življenje ubijal in stradal, da mora zdaj živeti od milosti tujih ljudi? Imel je sicer ženo in otroke, toda žena je že pred leti umrla, otroci pa so se razgubili po svetu. Zdaj nima nikogar, ki bi mu potožil svoje gorje. Hčerke, ki so služkinje, in sinovi, ki so hlapi Bog vé kje, se niso spomnili nikdar nani. Niso ga obiskali in niso mu pisali.

»Sovražijo me,« si je mislil stari Mržič, »ker morajo živeti in ne morejo.«

Se ko so bili majhni, se je izogibal njihovim proseeim in vprašujočim pogledom, ki so izražali vedno enako željo: »Oče, kruha nam dajte!«

Kmet ne kupi kozje, če ne vé, da jo bo lahko redil, on pa je imel kar osem otrok, ko še za dva ni zaslužil. Življenje je grdo, ker je krivično. Zakaj bi torej živel? Star je in slaboten, zanj ni ne sreče, ne upanja več. Ničesar drugega si ne želi, le sonca, malo sonca. Potem bi rad

legel in zaspal, čeprav se ne bi več prebudil. Niti po otrocih, svojih otrocih, se mu ni stožila. Bal se je njihovih ubitih glasov, saj bledih, izpitih obrazov ne bi niti videl.

Sam je bil stari Mržič, tako sam.

Drobne deževne kaplje so rahlo bile ob okno. Starček jih ni slišal, toda vedel je, da pojejo staro, znano pesem mrkih, deževnih dni. Položil je glavo na preperelo blazino, ker ga je premišljevanje utrudilo. Toda komaj je zatisnil oči, že se mu je zazdelo, da je nekdo potrkal na vrata.

»Naprej!« je zaklical s slabotnim glasom.

Vrata so se odprla na stežaj in moški glas je vprašal:

»Ali ste vi Anton Mržič, viničar?«

»Sem, kaj želite?«

»Pismo je prišlo za vas,« je povedal mož in pozdravil.

Še preden je utegnil starček odzdraviti, so se vrata spet zaprla.

Pismo? Le kdo bi mu pisal? Morda pa se je kdo od otrok, ki ga je doletela sreča, spomnil nani. Vrnil se bo k očetu, bolnemu in staremu in mu zatisnil oči. Saj drugega si tako ne želi več. Pač! Sonca, samo malo sonca, da bi zadremal na njem in zaspal. Toda tega mu tudi

otroci, čeprav so morda srečni in bogati, ne morejo dati. Zanj ni ne sreče, ne sonca več, zanj je samo še konec!

Vzel je pismo v roke, ga otipal od vseh strani, nato pa ga položil pod glavo.

Zatisnil je oči in za hip se mu je zazdelo, da sedi na pragu pred hišo. Večerno sonce žmiri izmed drevja na vrtu, v vinogradu se leno obrača klopotec. Njegova žena, lepa in mlada, sedi v travi pred njim in se sklanja nad otrokom, ki ga drži v naročju. Blažen mir in sreča mu polnita srce.

Kakor vedno tako je tudi tisti večer pogledala viničarka Roza k staremu Mržiču in mu prinesla skodelico toplega mleka.

»Ali spite, očka?« je vprašala, ker se ni ganil.

Sklonila se je nižje in mu od blizu pogledala v obraz. Bil je mrtev. Glava mu je zlezla v blazine, kjer je ležalo zmečkano pismo. Odprla ga je in prebrala ob sveči.

»Nisi vedel kaj je pisano v njem,« je tiho rekla in položila pismo na mizo. »Življenje, ki te je večno toplo, ti je ob smrtni uri prvič prizaneslo. Bogati in prevzetni Kopač, ki si njemu in njegovemu očetu garal nad štirideset let, ti je odpovedal stanovanje. Zdaj se mu boš ognil tja, kamor bo tudi on moral nekoč!«

Za ženo in dom

Kako so se angleške žene borile za svoje pravice

Ideja pravičnosti in enakopravnosti med ljudmi je danes ustvarila javno mišljenje, da so možje in žene enakopravni državljani z enakimi pravicami in dolžnostmi. Borba za svobodo žene je ponekod že rešeno vprašanje, a marsikje se še nadaljuje z vero, da se bo končno na celnem svetu to vprašanje povoljno rešilo.

Mnoge bo zanimalo, kako so angleške žene, ki so bile prve boriteljice za ženske pravice, začele to borbo.

Že l. 1792 je najznamenitejša feministinja (boriteljica za ženske pravice) fiste-ga časa, Mary Wollstonecraft, izdala knjigo, v kateri razlaga težnje žen po enakopravnosti. Seveda je za to dobo bila knjiga prava senzacija. Ni pa zgrešila svojega namena. Angleške žene so začele med seboj najprej s svetovnim delom in potem prešle na široko zasnovano propagando.

Prva sufražetka društva (društva za žensko volilno pravico) so bila ustanovljena 1867 v Manchestru, Londonu in Edinbourgu, a l. 1868 so jih začele ustanavljati tudi v drugih krajih Anglije.

Najpožrtvovalnejša in najpogumnejša boriteljica za ženske pravice je bila ga. Pankhurstova, kateri so pomagale hčerki Christabell in Silva ter gospa Ana Kenny. V kratkem času je naraslo število organiziranih delavk na 96.000. Žene so prirejale javna zborovanja, mitinge (shode), govore in potom časopisov seznanjale javnost s svojimi težnjami. Policija je neštokrat razgnala žene na javnih zborovanjih, govornice in voditeljice zapirala, vlada je ostala za vse prošnje gluha in

vedno ostreje nastopala proti ženskim zborovanjem. Žene pa niso popustile. L. 1879—80 so priredile 1400 javnih shodov v zaprtih prostorih, razen tega pa so imele še zборе v parkih in na javnih prostorih. Skupščini so v tem letu predložile 9566 prošelj za žensko volilno pravico. L. 1877 so zopet predložile načrt zakona o ženski volilni pravici, ki seveda ni bil sprejet. Leta 1907 so priredile nešteto demonstracij in hotele na ta način prepričati odgovorne ljudi o potrebi, da tudi žena sodeluje v politiki. V tem letu je bilo ogromno žena zaprtih. Odločile so, da bodo štrajkale. Med njimi je bila tudi ga. Pankhurstova, ki je bila obsojena na tri leta ječe. Iz zaporja je prišla zelo šibka, saj je 12krat štrajkala z lakoto. Odsšla je iz Anglije v Ameriko. Preden se je izkrcala, pa so angleške oblasti naročile ameriškim, da jo morajo aretirati. Šele na prošnjo ameriških žen so jo pustili na svobodo. Nastopila je svetovna vojna. Gospa Pankhurstova se je vrnila v domovino. Ona in vse ostale žene so v težkih dneh dokazale, da so sposobne, da v vseh poklicih nadomestijo možje. Ta njihova sposobnost in pogum je tako delovala na odgovorne činitele, da so končno v parlamentu sprejeli zakon o ženski volilni pravici. Gospa Pankhurstova, ki je imela za to zmago največ zaslug, je umrla leta 1928 v Londonu. V parku tik parlamenta so ji postavili spomenik ter so tako počastili njo in vse boriteljice za politične pravice žen.

(Po-Zenskom pokretu.)

Materam ob prihodu mrzlih dni

Dnevi postajajo vedno hladnejši. Zlasti ob jutrih in večerih je zrak prav oster, dočim so dnevi še čisto prijetni. Vaši malčki hodijo v šolo še v lahkih oblekah in bosih. Vendar kmalu bo nastopila doba, ko tako opravljenih otrok ne boste več mogle poslati v šolo, zlasti ob deževnih dnevih. Zato je treba že sedaj skrbeti otrokom za toplejšo obleko in obutev. Mi vsi vemo, da so časi težki, denarja malo, zahtev pa mnogo. Toda otroci so vendar vaše najdražje in ob nastopu mrzlih dni ne boste mogle gledati, kako trpe mraz. Mraz se pojavi ne napovedan in takrat ni mogoče na mah zamašiti vseh lukenj. To pa tudi ne gre, da bi otroci radi pomanjkanja obleke in obuvale opuščali šolo in se stiskali v zapetku. Pravočasno pričnite misliti, da bo treba otrokom močnih čevljev. Laže je zložiti neko vsoto po dinarjih, nego v silii takoj eden dan vzeti iz žepa toliko. Nikar ne odlašajte, saj veste, da kar mora biti, mora biti. Pa tudi čevljarji v zadnjem hipu vsega dela ne zmorejo, delajo površno in za višjo ceno. Isto je z obleko. Kupite trpežno toplo blago. Ne glejte

pri metru na dva ali tri dinarje, temveč mislite na to, kako bo obleka otroku služila. S kupovanjem najcenejše robe mečete denar skozi okno, ker že čez kratak čas morate kupiti drugo. Dobro blago pa drži dolgo časa in ostane kljub pranju lepo, trpežno in toplo. Lanske obleke, suknjice in plaščke pravočasno razširite, podaljšajte in zakrpajte, da bo ob svojem času vse pripravljeno. Pretesna obleka se hitreje trga.

Posebno poglavje so nogavice. Ne kupite otrokom za zimo onih tovarniških nogavic po 6 ali 7 dinarjev, ker niso prav nič tople in se takoj raztrgajo. Kupiti jih morate preko zime mnogo parov in še otroku ni nikdar prav toplo. Za polovico tega denarja, ki bi ga izdali preko zime za te nogavice kupite raje volne in spletite nogavice sami. Te nogavice bodo trajale celo zimo. Otroci, ki celo zimo prezeba, v šoli mazaduje, pogosto pa sploh oboli in posledice se večkrat pokažejo šele v poznejšem življenju, ko bi moral biti močan in sposoben za delo, da si prisluži svoj vsakdanji kruh. Zato matere — pravočasno na delo!

Iste moke, iz katere je kruh. Če moka zarumeni, je peč pravilno topla, če požrni, je prevroča. Nato naredi iz testa lepe hlebčke, jih daj v košarice, pokrij in pusti vzhajati. V zadosti vročo peč vsadi hlebčke, a jih pomazi poprej z vodo. Čež četr ure smeš pogledati, če se kruh dobro peče. Kruh pusti 1 uro v peči. Če je peč slaba ali če prerano pogledaš v peč, postane kruh špehat in skorja odstopi.

Nadevana kurotina. Dobro osnaženo in osojeno kurotino nadevaj s sledečimi nadevomi: 3 namočene žemlje, malo smetane in nekaj zarumenjene čebule dobro premešaj. S tem nadevom napolni žival in odprtino sešij. Povaljaj celo pišče v vroči masti in ga speči. Med pečenjem ga polivaj z mastjo, ki se je izcvrila. Pečenemu odstrani šiv, ga razreži in okusno zložij na oval.

Dušena jabolka. Olupljena jabolka zreži na krilje in odstrani peške. Daj jih v vročo mast, v kateri se je zarumenilo nekoliko sladkorja. Premešaj, prilij malo vroče vode in jih duši tako dolgo, da postanejo mehka. Med mešanjem jih zmečkaj ali pa jih pozneje pretlači. Dodaj še sladkorja in cimeta po okusu. Tako dušena jabolka lahko v jeseni uporabljaš v jeseeni namesto marmelade, katero raje štedi za zimске in pomladanske mesece.

Hrenova omaka. Naredi redko, tennejše prežganje, zalij ga z juho ali vodo, prideni 3 namočene žemlje, dobro premešaj in pokuhaj ter okisaj po okusu. Preden daš omako na mizo, dodaj nekoliko fino nstrganega hrena.

Kuhani štrukliji. Vlečeno testo (1/2 kg moke) razvaljaj in razvleci ter pomazi s sirovinim nadevom ali pa zreži par žemelj na tanke rezine, polij jih z mlekom ter pusti stati, da se napijejo. Nato primešaj smetano in 2 jajci, premešaj ter namaži testo. Testo nato zvij, zreži s kuhalično ali lesenim nožem na štruklje. Skuhaj jih v peteršiljevi vodi, zabeli z žabelo in postavi na mizo.

Krompirjev pečenjak. Kuhan krompir dobro zmečkaj, primešaj malo moke, mleka in 2 jajci, da dobiš gosto testo. Deni v pomazan model ter speči.

PRAKTIČNI NASVETI

Pepel od drv je zelo dobro gnojilo za vrt in vinograde. Večina rastlin, posebno zelj-nate vrste, oslabi, če zemlja ne dobi h gnojii tudi še pepela. Isto velja tudi za sočivje ter celo za nekatere cvetlice. To so rastline, ki potrebujejo mnogo kalija; tega pa je v žival-skem gnoju prav malo. V jeseni potresi zemljo in korenine trt in mladih dreves s pepe-lom, pa tudi pozimi, ko sneg skopni, in po-novi tudi na pomlad. Če poleti potrosiš s pepelom, zamoriš s tem mrčes. Trte potre-bujejo mnogo kalija, ki ga vsebuje pepel. — Najboljši lug za perilo je še vedno oni, ki ga napraviš iz pepela. Saj vsi lugovi praški so več ali manj škodljivi perilu.

Proti kašlju pij vsak dan po dvakrat čaj od planinskega maha, ki kašelj kmalu zrah-

la. Tudi lapuh je dobro domače sredstvo pro-ti kašlju. Skuhaj nekaj listov — kakih 10 — na vodi in pij po dvakrat na dan topel la-puhov čaj.

Terpentin v gospodinjstvu. Da se ne za-rede molli v stanovanju, poskropi omare, skrinje, zaboje znotraj s terpentinom. — Ter-pentin je uspešno sredstvo tudi pri prega-njanju sten in mravelj. — Olinat madeže spraviš iz obleke s terpentinom.

Kokosi zelo pridno nesejo, ako jim pome-šaš med pičo seseklanega rožmarina, timi-jana, vrtno kadulje (žajblja), mete in majo-rana; najbolje je, da pomešaš to med popar-jene otrobe.

Kolcanje ustaviš, ako použiješ košček slad-korja, namočenega v kisu. Prav trdovratno kolcanje pa odpraviš s pelinovim čajem.

Dopisi „Edinosti“

Kmeto slavlje v proslavo 20 letnice Ju-goslavije v Trebnjem

V nedeljo, dne 18. t. m. so priredila Do-lenjska Društva kmetijskih fantov in deklet veličasten kmetijski praznik v proslavo 20-letnice narodne svobode in neodvisnosti. S to prireditvijo, ki je bila prva te vrste na Dolenjskem, je kmetijska mladina pokazala svojo narodno in državljansko zavednost.

Zgodnje popoldanske ure so privabile v Trebnje ogromne množice kmetijske mladine in vseh narodno zavednih ljudi. Po celem Trebnjem odmevalo od vriskanja in vzklj-kov krepkih kmetijskih fantov in deklet, ki so se zbirali in pripravljali za povorko. Kmalu po drugi uri se je zbrala pri Kmetu krasna povorka, ki ji je načeloval kmetijski konjenik z državno zastavo in deteljico v sredi. Sle-dila je godba, Zvezin prapor, društvene za-stave, kosci, grabljice in kolesarji. Splošno zanimanje pa so vzbujali okrašenih vozovi, predstavljajoči kmeto delo. Vsa je od ves-elja in navdušenja vriskalo in prepevalo, ko je odšla povorka skozi glavno ulico čez Trebnje, kjer se je obrnila in krenila na zborovalni prostor g. Cirmovška, kjer so jo pozdravili krasni slavaloki, kot. 20 let, 1948—1918—1938.

Na govorniški oder je stopil predsednik prireditvenega odbora tov. Milan Majcen. Pozdravil navzočo pet tisoč glavno množico. Poseben pozdrav pa je veljal Ni. Vel. kralju Petru II., kateremu so burno vzkljkali. Godba je zaigrala državno himno, ki jo je navdušeno poslušala vsa množica odkritih glav in stoji. Začuje se glas tov. Ivana Nemca. V krasnem, globoko zasnovanem govoru je vžgal srca navzočih. Časi tečejo, spomini in leta pa ostajajo. Dolga je doba,

ki jo je preživel naš narod od časov, ko je bil zašujen, do leta 1918, ko je zasijalo našemu narodu sonce svobode. Med tem časom je preživil naš narod krute čase tlačanstva. Leta 1848. je sicer odpravilo te-lesno tlako, ne pa duševne. Našemu kmetu in njegovemu delu se moramo zahvaliti, da je naš narod svoboden in da bo to svoboda tudi očeval. Kmetijski stan si želi svobode, zlasti še narodne in duševne, nato bo tudi branil svojo svobodo in državo, do posled-njega diha.

Tov. Danev je deklamiral svoji pesmi »20letnici« in »Ali res nismo tlačani«, ki sta bili nagradi za živahnim odobravanjem.

Predsednik Zveze kmetijskih fantov in de-klet tov. Ivan Kronovšek je v svojem govoru podčrtal pomen organizacije, pred-vsem za kmeto mladino. Kmetijska mladina je spoznala, da li brez organizacije ni ob-stoja in da bo vedno zaslužena, ako ne pride k stvarnemu delu za skupnost in na-predek kmetijskega stanu in celokupnega na-roda. Brez mladine ni bodočnosti, ker ona je njena in zato mora biti ona pripravljena. Zato je tukaj organizacija kmetijske mladine. Živahno odobravanje je bilo najboljša prič-a, da vsa množica soglašja s izvajanjii tov. Kronovška.

Nakar je godba zaigrala »Hej Slovani«, ki jo je pela vsa množica. Sledila je prijetna zabava, ki se je končala v največjem redi in miru.

Kmetijska mladina je s svojo prireditvijo dokazala da se v polni meri zaveda polo-žaja, v katerem se nahajamo in da je pri-pravljena na vse.

Veličasten kmetijski praznik v Bohinju

Društvo kmetijskih fantov in deklet v Boh. Češnjici je priredilo kmetijski tabor združen s tekmo koscev. Ze v soboto zvečer, ko je zagorel mogočni kres nad vasjo, je krenila povorka z bakljami, antie in dekleta, na čelu konjenica z zastavami skozi vas proti Sred-nji vasi in nazaj.

Ze ob 1 uri so se začele zbirati pred ga-silskim domom, fantje in dekleta v narodnih nošah, z grabljami in kosami. Fantje na o-krašenih konjih, kolesarji, društveni odbor-niki in delegatje.

Ljudstvo se je začelo zbirati iz vseh strani, staro in mlado. Izpred doma je krenila povorka. Kmetijski fantje v narodnih nošah na konjih, na čelu je nosil en konjenik dr-žavno, eden pa zeleno zastavo s štiriperesno deteljico. Za konjenico so korakali zastavo-noše, nato odborniki in pa cenjevalna komi-sija, za temi pa 12 koscev in 12 grabljic z grabljami. Harmonikarji so zaigrali vesele koračnice, povorka je šla med vriskanjem in petjem skozi vas na velik travnik pos. Smu-kavca Matevža iz Češnjice.

Velika množica, preko 2000 po številu, se je zbrala okrog tribune na travniku, iz ka-tere je imel pozdravni govor odlični pred-sednik društva Sodja Anton. Orisal je pomen društva, ki mu ga pomaga voditi tajnik Stare Janko. Društvo je vzgajilo v nekaj le-tih kljub velikim nasprotjem lep kader zdrave kmetijske mladine v smislu samostoj-ne kmetijske zavednosti.

Nato je spregovoril zvezni delegat tovariš Nemeč Ivan. Njegov govor je šel vsemu kmetickemu ljudstvu do srca, govornik je žel silno odobravanje. Spodbujal je ljudstvo k skupnemu delu k stanovski zavednosti, da bo mogel kmetijski narod prenesti to veliko odgovornost, ki jo sile razmer nakladajo na njegova ramena: Kmet naj se zaveda, da je dolžan misliti z lastnimi možgani, ne da bo mislil en človek v fari za vse. Otresti se mora lažnjivih prerokov, kateri razdvajajo kmeto ljudstvo, da oni na račun kmetijskega ljudstva dobro živijo.

Na to je dobil besedo domačin tovariš To-maž Godec, predsednik Podsaveza sportnih organizacij, ki je tvoril tehnično vodstvo tek-me koscev.

Izrazil je veselje nad tekmovalci. Večina vseh mojstrov in prvakov vseh sportov iz-haja iz kmeto-delavskega in obrtnega stan-u. Tekmovanje koscev ni luksuzni sport,

temveč tekmovanje delovne sile med seboj, kdo je boljši mojster svojega stanu. Kot obrtnik je dokazal, da se moramo skupno boriti za svoj obstoj, da si vsi služimo kruh v potu svojega obraza. Veselje in razvedril-j je potrebno vsemu narodu ne samo gospodji, zato povelicujem današnji praznik kmetijske zavesti (dež je začel rositi). Smejoč je za-klkal: »Dragi kmet, ne misli, da bodo ved-no nad teboj temni mokri oblaki kot so da-nes.«

Nato je tovarišica Slavica Hodnik iz Sred-nje vasi lepo deklamirala pesem »Kosci«.

Kosci so stopili k travi, na danj znak pred-sednika so zavižgale kose in v desetih mi-nutah je bil travnik pokošen.

Ocenjevalna komisija, katero so tvorili sa-mi stari kmetje, je določila uspehe: 1. mesto je dosegel Sodja Franc, 2. pa Stare Jože, oba iz Češnjice. Za njima pa v malih pre-sledkih ostali tekmovalci. Nato so sredi trav-nika skupno malicali, potem pa peli lepe na-rodne pesmi. Narod je bil ves navdušen nad to lepo prireditvijo. Zmagovalcem so dekle-ta dala na kose vence, vsi tekmovalci so bi-li nagradjeni s praktičnimi darili in povorka je med dežjem krenila v gasilski dom, kjer so se razdelile nagrade.

Z žalostjo pa moramo ugotoviti, da pešči-ca zagrzanih iz drugega tabora to naše slav-je ni šlo v račun. Ze na predvečer je nekaj surovih fantov nametalo precej kamenja, da bi s tem škodovali naši prireditvi ali pa celo preprečili. Vendar poudariti moram, da so najbolj škodovali le sami sebi, ker so se nad tem počeljem zgražali vsi pošteni ljudje, še celo ljudje iz njihovih vrst, ker so razumeli bolj kot njihovi vodje — da je bila naša pri-reditev le proslava kmetijskega dela in misli-ne pa politični shod. Ni pa jih bilo sram tek-mo zastoj gledati in farizejsko se posmeho-vati.

Vidi se, da im tudi cerkvene stvari niso svete. Oskrnili so namreč križe s tem, da so nanje pribijali listke s hujskaločo vsebino. Namesto, da bi druge učili ljubezni do bližnjega, pa sami sejejo sovraštvo med ljud-stvo. Sicer jih pa že itak pozna vsa poštna bohinjska mladina, ter gre z odobravanjem vseh mimo njih do svojega uspeha.

Predsednik Sodja je z nasmehom dejal: »Mi gremo in bomo šli preko vseh nasprot-štev, ker vemo, da smo kmetje povezani z ostalimi stanovl, in naše delo služi v blagor ljudstva in države!«

Studenci

Naš kraj, ki šteje mnogo nad 5000 ljudi, je po dolgih pogajanjih le dobil župnijo. In se-daj vlada med prebivalstvom zanimanje, ka-ko misli občina urediti prostor pred cerkvijo, kjer bo nameščen studenski trg. Občinska uprava je že razpisala licitacijo za gradbena dela in upamo, da bo v najkrajšem času iz-ginil kpicinski hlev, ki je jako kazil zunanje lice centra naše vasi in ki je bil velika pro-

metna ovira. Naš kraj vstrajno napreduje ter je skrb občinskega odbora deležna odo-bravanj vseh Studenčanov. — Kulturno delo v naši vasi se je, po presledku v poletju, znova začelo. Prvo je nastopilo Delavsko pevsko društvo »Enakost«, ki je slavilo 15-letnico obstoja. Koncert, kjer so sodelovali še druga delavska pevstva družva iz Ma-ribora, je krasno uspel. »Enakost«, ki zdru-žuje nad 30 pevcev delavcev in ki že 15 let s slovensko pesmijo širi kulturo in narodno

zavest v našem delavskem kraju, so poslali v zahvalo in priznanje za njeno delo nagradili z burnim ploskanjem. Čestitali in poklonili spominke diplome so ji: pevsko društvo Frohsinn, Grafika, pevsko društvo pekovskih pomočnikov, g. Petejan za delavska kulturna društva iz Maribora, g. Požar za Ruške pevce, g. župan za občino in tudi studensko Sokolsko društvo je čestitalo in poklonilo šopek rdečih nageljčkov (kar pa je v časopisih izostalo). Večina studenčanov pozdravlja to gesto Sokola in želi, da bi vsa društva delala roko v roki, ne pa, da se gledajo kakor pes in mačka, kajti le v slogi je uspeh! Čas in naš obmejni položaj nam ne dovoljmeta kreganja! — Tudi Sokol dela. Knjižnica izposojuje 3krat tedensko. Le škoda da je tako na tesnem; Sokol naj čim prej za knjižnico preskrbi več prostora. Tudi oder se pripravljajo. — Naša »Vzajemnost« je nastopila že v Rušah. Tudi oni delajo na prosvetnem polju. Tako je pri nas!

Bresternica

Naznanjamo »Edinosti« ki se je izmed vseh naših časopisov največ zanimala za obupno stanje naše občinske ceste od Bresternice proti Sv. Križu, veselo vest, da se je nadaljevalno delo od Sobrove gostilne dalje res in s polno paro pričelo. In sicer ravno na tistem ovinku, ki je bil zaradi blata največji strah vseh voznikov. Prihodnjič kaj več.

Murska Sobota

Po mnogih intervencijah in prošnjah ima soboška gimnazija v tem šol. letu po presledku osmih let spet pod streho vseh osem razredov, od katerih sta pa zadnja dva še samoupravna. — 12. t. m. se je tako pričelo na soboški gimnaziji novo življenje.

Pred dnevi se je zaključilo v hotelu »Krona« v Soboti umetniški razstava akad. slikarja — Prekmurca Karla Jaka oba. Slikar je razstavil 45 slik, zajetih povečini iz ožje domovine, od katerih so prednjačila olja. — Razstava je bila razveseljivo dogodek, posebno še, ker je bila nekak pregled dela in ustvarjanja mladega prekmurskega slikarja.

Prosvetno društvo je najavilo za 9. okt. veliko tombolo z najrazličnejšimi dobinki, kot: motornimi kolesom, šivalnim strojem, moškimi in ženskimi kolesi itd. Tablica stanje 3 Din.

Rogaška Slatina

Odklivanje. Z redom sv. Save IV. razr. je bil odklivan ravnatelj zdravilišča g. Ivan Gračnar. Čestitamo!

Dr. Maček v Rog. Slatini. Prejšnji petek je prispel v Rog. Slatino na oddih in lečenje je voditelj Hrvatov dr. Vladko Maček. V našem zdravilišču se bo zadržal okrog 3 tedne.

Tečaj esperantskega jezika, o katerem smo v našem listu že poročali, bo pričel verjetno začetkom oktobra t. l. Kdor se zanima, se naj prijavi!

Gradnja Sokolskega doma. V Rogaški Slatini zidamo »Sokolski dom« Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in ga hočemo ter moramo dograditi v dobi sokolske Petrove peletke. Gradimo ga v Rogaški Slatini, najpomembnejšem zdravilišču Jugoslavije, kjer se zbirajo gostje iz raznih delov sveta. Te dni smo začeli razpošiljati na vse sokolske prijatelje, društva in ustanove, prošnje, ki jim prilagamo sliko idejnega osnutka bodočega Sokolskega doma, katerega društvo že gradi. Na zavrzite priložne pošne položnice, kajti s hvaležnostjo sprejemamo tudi najmanjši dar, ki ga polagate na oltar našemu Sokolskemu domu. Zdravo! — Gradbeni odsek.

Kočevje

Pomazani napisi. Nekateri nemški napisi nad trgovinami in gostilnami v Kočevju so bili pred kratkim časom v noči od neznanih ljudi pomazani. Kazno je, da dotičnim lastnikom to celo ugaja, ker do sedaj ni še noben podjetnik dal odstraniti madeže s katranom. Oblasti vrše preiskavo, da ugotove krivce. V stvari sami bi bilo v korist, da se preiskava čim prej zaključi, da ne bo v mestu in okolici neosnovanih govoric in raznega šušljanja.

Kot kronisti to stvar samo beležimo našim čitateljem v vednost, obsojamo pa način takšnega demonstriranja proti napisom v tuje jeziku, četudi je res, da bi se v dvajsetih letih svobodne države vsi dvojezični napisi lahko že odpravili in nadomestili samo z napisi v državnem jeziku. Tombol te ne-kulturne metode obsojamo, naj so izvajane s katere koli strani, ker nam je še dobro v spominu, da so pred vojno Slovencem nenakonjeni krogi na podoben način dokumentirali sovraštvo do našega jezika. Dogodki pred 30 leti v Ptuj, Celju in Ljubljani so še zmerom sveži v našem spominu, zato je pogrešno posnemati barbarske metode tistih, ki so takrat z mazanjem slovenskih napisov dokazovali svojo »kulturo«.

»Slovenski dan« v Kočevju se je imenoval tabor na katerega je prispelo mnogo ljudi izven Kočevske. Udeležba iz same kočevske deželice je bila menda bolj slaba, ker je časopisje iz Kopitarjeve ulice bilo hudo in zmerialo vse tiste kočevske Slovence, ki se tega tabora niso udeležili, da so »odpadniki«.

Med veljaki je, tako je pisalo isto časopisje, korakal v sprejodu župnik iz Dolenje vasi in ban, svetnik g. Škulj ter vriskal s solzami v očeh...

Stara cerkev

Javna dela v okoliših Stare cerkve so bila v letošnji poletni sezoni zelo živahna. Iz sredstev ban, proračuna se je preočil klanec na odseku ceste Stara cerkev—Gorenje in pred vasjo Čvišerje. Poročali smo na tem

mestu že tudi o izsuševanih delih Rinže, ki jih je banska uprava izvršila na ta način, da je poglobila stransko strugo za vasjo Ložine in obnovila kraški požiralnik. Pred kratkim pa so pričeli delavci širiti tudi cesto Ložine—Stara cerkev, ki je bila zaradi živahnega prometa in prevažne zveze Ljubljane s Sušakom, že dolgo potrebna razširitve. Dela se nadaljujejo po smiselnem načrtu in je pri njih zaposleno tudi precej kočevskih Slovencev, kar je hvalevredno.

Župna cerkev v Stari cerkvi je bila v slabem stanju, zato se je s pomočjo raznih daril in volil, zlasti iz Amerike in s pomočjo cerkvenega davka, ki se že od lani pobira v župniji, pričelo s temeljitimi remediumi. Lani je cerkev dobila na zvoknu novo streho, letos pa so pričeli s popravili v notranjščini cerkve.

Elektrifikacija Stare cerkve in okoliških vasi je končno postala dejstvo. Ze enajst tednov so monterji na delu in napeljujejo žice v hiše in gospodarska poslopja. Za napeljevanje elektrike v našem kraju so se vršila dolgoletna požajanja. Naravnost smešno je že bilo, da je bila Stara cerkev z okoliškimi vasi brez elektrike, ko je tako rekoč nad temi vasi tekla voda v bližnje Kočevje.

Z znatno podporo banske uprave v Ljubljani in s postavkami, ki so bile vnešene v ta namen v občinski proračun, pa je končno konec večnih debat s tem, da je elektrifikacija prevzela v svojo režijo občina Kočevje—okolica. Občinskemu odboru, ki si je z županom g. Povštom na čelu mnogo trudil, da bo letos še pred božičem zagorela v naših vaseh elektrika, moramo na tem mestu čestitati za skrb, ki so jo na ta način dokazali občini, katere zastopniki so.

Loka pri Zid. mostu

O naših prireditvah. V letošnjem poletju je bilo pri nas razmeroma mnogo prireditev. Pričele so se v maju s prosvetnim taborom. Ta je združil v svojih vrstah katoliško mislece, pa tudi vse oportuniste. Značilno je, da je bil ob tej priliki tudi blagoslovljen novi vodovod. S to slovesnostjo se je menda hotela poudariti ozka zveza med »Prosveto« in novo vodovodno napravo. V juniju je napravilo k nam izlet »Celjsko pevsko društvo«. To sicer ni smatrati kot prireditev, vendar pa je bil za naše ljudi izreden dogodek. Pod vaško lipo je zbor zapel nekaj pesmi, nato pa se v cerkvi Schwabovo »Zdravo Marijo«. Prosto zabavo so pevcimeli na Zupančičevem vrtu, dokler je ni prekinil dež. Izlet je bil dobro uspel, če se ne bi zgodil dogodek, ki je obsojanja vreden in zaslužilo grajo vsi tisti, ki v svoji strankarski zaslepljenosti ali pa v svoji duševni omejenosti temu izletu podtikajo kakšne posebne namene. Izgleda, da so nekateri naši fanatiki in pa nerazodni ljudje temu pevskemu nastopu pripisovali neko politično ali celo »protikatoliško« demonstracijo, pa četudi je šel zbor prej v cerkev kot v krčmo. Če bi ti ozkosrčni in malinhi ljudje vedeli, kakšno narodno delo je to društvo vršilo v petih desetletjih svojega obstoja, ko je bilo edino slovensko društvo te vrste na Spod. Stajerskem, bi se ti junaki najbrže ne upali blizu. Pa še bolje, da bi jih ne bilo. Blagor ljudstvu, ki poslušata take sposobne vodnike! V avgustu so invalidi iz Posavja priredili v Loka svoj dan. Pa je bil najlepši dan izmed vseh. Ločani Ločani bi se pa vsaj ob prireditvah za človekoljubne namene lahko pokazali malo manj skrhane. Dne 4. sept. je imel »Sokol« svoj nastop, tista sokolska četa, radi katere je Celjsko pevsko društvo bilo obdolženo strankarstva. Motilo je vreme, drugače bi bil uspeh lep. Letošnje prireditve so pokazale, da je Loka primeren kraj za društveno delo in družabno življenje. Treba ja pa med nami samimi malo več volje do dela in malo manj ozkosrčnosti, malo več zanimanja za socialne probleme in narodnoobramba vprašanja. Tudi mi smo del ogrožene domovine.

Vojnik

Velike konjske dirke. Savinjsko D. K. F. in D. priredi za dne 16. oktobra t. l. v bližini mesta Celja konjske dirke. Prijave za dirke sprejema pripravljali odbor, in se interesentje naj obrnejo na naslov Društva K. F. in D. Vojnik. Pri vsaki prijavi je treba navesti, s kakšnim konjem se bode dirke udeležil. Nastopile bodo skupine topokrvnih, lahkih in težkih konj. Istočasno se vrše tudi dirke z zapravljički in dvovprežnimi kočijami. Prijave je treba poslati najkasneje do 1. okt. na Društvo K. F. in D. v Vojniku z prijavino Din 50.—. Prijavitelci prejmejo od Savinjskih D. K. F. in D. pravočasno vsa nadaljnja navodila.

Slovenigradec

Veličastna proslava 20-letnice Jugoslavije in 30-letnice NSZ. V nedeljo je priredila podružnica Narodne strokovne zveze v Slovenigradcu uspelo proslavo 20-letnice Jugoslavije in 30-letnice NSZ. Kot uvod v proslavo se je vršil dopoldan pred magistratom promenadni koncert Mestne pihalne godbe. Po promenadnem koncertu se je vršila v kino dvorani hotela Goll svečana proslava kateri je prisostvovalo ogromno število delavstva in zastopniki sosednjih podružnic in vseh kulturnih, strokovnih in sportnih organizacij. Proslavo je otvoril predsednik g. Bogdana Pušenjak, pozdravil vsa navzoča delavstva in zastopnike organizacij ter pozval delavstvo, da izrazi svojo neomajno zvestobo in udanost Nj. Vel. kralju Petru II. Med navdušenimi ovacijami za našega mladega vladarja je godba zaigrala državno himno. Po govornih gg. Bogdana Pušenjaka iz Slovenigradca, g. Vladimira Kravosa iz Maribora in gdč. Francke Hafner iz Jesenice, ki so otvorili o 20-letnice Jugoslavije in 30-

Zanimivo štivo

V Hagiji Sofiji v Carigradu so odkrili prekrasne bizantinske mozaike

L. 1935. so se raznesle prve vesti, da so v znameniti Hagiji Sofiji v Carigradu našli dragocene mozaike, ki jih je odkril neki ameriški bizantolog. Po teh odkritjih je turška vlada določila, da naj se ta džamija izpremeni v muzej.

Vsak inozemec, ki pride v Carigrad, si gotovo najpreje ogleda to čudovito stavbo. Nekdaj je to bila krščanska cerkev Svete Zofije ter je to najstarejši spomenik, ki je ostal Carigradu še iz bizantinskih časov. To ogromno cerkev je dal sezidati cesar Justinijan v slavo svete Zofije. Prešlo je od te dobe že čez tisoč tristo let, a še vedno je ta cerkev ena najlepših in najveličastnejših zgradb sveta. Na tisoče umetnikov je okrasilo njeno notranjost. Ko so Turki zavzeli Carigrad, so jo izpremenili v džamijo. Iz cerkve so izginili vsi znaki, krščanske cerkve v notranjosti. Leta 1935 pa je odkril neki ameriški bizantolog na nekaterih krajih v predvorju in v notranjosti pod zgornjimi slikami še druge. O tem je bila obveščena turška vlada in Bizantinski inštitut v Ameriki, ki je poslal v Carigrad učenjaka bizantologa Thomasa Whittemora. Na uspehe njegovega dela so nestrpnost čakali ne samo v Turčiji, ampak v vsem kulturnem svetu. Na poseben način so odstranili barve in slike ter napisje iz korana in odkrili ogromno sliko iz mozaika, dolgo 14 metrov, široko 3 metre. Vrednost te umetnine je tako ogromna, da se sploh ne da preceniti. Slika predstavlja Mater Božjo na zlatem prestolu z Jezusom v naročju. Na njeni desni strani drži cesar Konstantin Veliki v rokah model trdnjave Konstantinopola, na levi strani pa cesar Justinijan I. model cerkve svete Zofije. Našli so še nekoliko slik svetnikov, ki so vsa dela starih bizantinskih umetnikov.

Veliki turški reformator Kemal Atatürk je po teh odkritjih takoj odredil, naj se džamija izpremeni v muzej. Turški in ameriški učenjaki povsod v notranjosti Hagije Sofije odstranjujejo barvo s teh mozaikov in urejajo njeno notranjost. Na ta način bodo rešili umetnine starih bizantinskih mojstrov.

Pariz — mesto katakomb

Marsikdo ne ve, da sestavlja posebna komisija pariške mestne občine že od l. 1895 atlas podzemnega Pariza. Ta atlas obsega sedaj že 112 ogromnih kart in načrtov. Podzemski hodniki, dvorane itd. merijo 50 kvadratnih kilometrov, t. i. desetino nadzemnega Pariza. Hodniki in predori so dolgi skupno 300 kilometrov. En sam podzemski hodnik, ki se vleče od Montrouge-a do Luksemburškega vta, je dolg 10 kilometrov. Toda znanje glede teh podzemskih hodnikov še ni popolno in tako zadevajo vsak dan na nove

letnici Narodne strokovne zveze, »Mestna pihalna godba zaigrala Stolčevu uverturo »Moja kraljica« in Stolčev marš »Kralj Aleksander«. Nato sta se predvajala kulturna filma »Borski rudnik« in »Slapovi Krke«, naka je po zaigranju himne »Hej Slovani« predsednik g. Pušenjak zaključil to proslavo.

Strelske tekme v Slovenigradcu. Pod vodstvom svojega agilnega predsednika g. Vinko Rozmana so se vršile v nedeljo ves dan na tukajšnjem strelišču prvenstvena strelska tekmovanja, katerih so se razen članov slovenjgraške strelske družine udeležili tudi člani šostanske družine. V streljanju z vojaško puško na 200 m daljavo si je osvojil letošnje prvenstvo g. Vinko Rozman. Drugo oziroma tretje mesto sta zasedla gg. Ivan Stumberger in Ivan Langus iz Šostanja. Pri tekmovanju z malokalibersko puško na 50 m daljave si je priboril prvo nagrado g. Ivan Langus iz Šostanja, drugo g. Anton Kuhr in tretjo g. Ivan Stumberger. Tekme so bile pod vzornim vodstvom gg. Rozmana, Stumbergerja in Kramerja ter je bila organizacija tekem na višku. Tekmam je ves dan prisostvovalo zelo mnogo gledalcev, ki so z največjim zanimanjem sledili poteku. Po končanih tekmovanjih je predsednik g. Vinko Rozman z lepim nagovorom razdelil številne krasne nagrade.

Nujno potrebno popravilo važne prometne žile. Že pred dobrim mesecem dni so hudo-urniki in preko noči narastla Paka popolnoma raztrgali in razrušili med Zgornjim Doličem in Velenjem glavno banovinsko cesto ki veže Celje, Ljubljano in Zagreb z našo severno mejo. Ključ takratnim obljubam in zagotovilom, da se bo pričelo takoj s popravilom ceste in da bo predvidoma cesta že v 14 dneh otvorena za promet, se še do danes sploh ni pričelo s popravili in je še cesta vedno v istem stanju ter še danes po njej teče Paka kakor neposredno po katastrofi. Ta cesta je bila ena izmed najbolj rabljenih in je po njej šel ves promet iz naše severno-zapadne meje v notranjost države. Sedaj pa morajo voziti vsa vozila preko Vitanja na Celje, Ljubljano in Zagreb. Ta cesta pa je mnogo daljša in razen tega tudi mnogo slabša od direktne ceste. Vsled

rove, ki se nahajajo pod podzemsko železnico, pod hišami in odvodnimi kanali. Zanimivo pa je, da so nastali podzemski hodniki večinoma kot ostanki nekdanjih kamnolomov, v katerih so vse od rimske dobe do 18. stoletja pridobivali gips in apnenec. Mnoge zgradbe na Montmartru, pa tudi Trocadero in hiše na levi obali Seine so zgrajene večinoma iz kamena, pridobljenega v teh globinah. Pod Avenue d'Orleans je podzemna »Avenue d'Orleans«. Nahaja se trideset metrov pod zemljo. Tu leži na ploščini 11.000 kvadratnih metrov okrog šest milijonov okostij Parizanov, ki so jih pomedle epidemije, naravna smrt, giljotina itd. Tu sem so namreč spravljali okostja, ki so jih izkopali ob opustitvi mnogih predmestnih pokopališč. En kilometer je dolga pot, ki vodi človeka v strahotni temi med lobanjami in kostmi. Tak »sprehod« v »onstranstvu« ostane vsakomur nepozaben.

Kako pobijajo malarijo v tropskih krajih

Znameniti zdravnik Van der Haider, ki se je posvetil zdravljenju malarije v Holandski Indiji, govori v neštevilnih predavanjih o tej bolezni, o njenih simptomih, o načinu očiščenja in zdravljenja.

Dejal je, da malaričen kuli izgleda len, v resnici pa je bolan. S tem se je dotaknil zdravnik tudi najvažnejšega problema v malaričnih krajih.

Kuli, ki je zbolel za malarijo, je utrujen in ne more normalno vršiti svoje delo. To velja tudi za delavce v tropskih krajih Južne Amerike, Britanske Indije itd. Zdravnik dr. H. Haren je izračunal, da je potrebno za delo na gumijevi plantaži v malaričnih krajih namesto 200 zdravih delavcev 300 delavcev.

Tropske zemlje bi ne mogle gospodarsko napredovati, če ne bi bile zavaro-vane pred malarijo.

V Rusiji so l. 1923. izgubili radi malarije 1012 in pol milijona delovnih dni. V Italiji radi malarije letno ne morejo obdelati en milijon hektarja zemlje.

Društvo za pobijanje malarije pri Društvu narodov se intenzivno bavi s študijem malarije in kot rezultat svojih raziskovanj priporoča kratko zdravljenje s kininom, ki je obnem tudi najcenejše. To zdravljenje pomeni tudi v finančnem pogledu ogromen napredek za posamezne države. Saj traja zdravljenje s kininom le 5 do 7 dni in vsak dan mora bolnik jemati 1 do 1,2 grama kinina. Kot zaščitno sredstvo pa priporoča Odbor za pobijanje malarije dnevno količino 0,4 gr kinina za ves čas, ko razsaja malarija.

HUMOR

Dobra reklama.

»Ali je res tako uspešno to-le vaše sredstvo proti stenicom?«
»Poizkusite samo in ostali boste naš stalni odjemalec!«

tega prosimo vse merodajne činitelje, da pristopijo nemudoma k popravilu te ceste, ki je izredno gospodarske važnosti za vso Mislinjsko, Dravsko in Meziško dolino.

Sportna tombola. Klub krasnemu vremenu je bila letošnja sportna tombola izredno slabo obiskana, čemur so bile v prvi vrsti krive številne prireditve, ki so se vršile v mestu in bližnji okolici istega dne. Dobili so l. tombolo, kompletno moderno spalnico, g. Ivan Krebel, krojač, drugo tombolo, moško kolo, ga. Marija Haberman, žena tapetnika, 3. žensko kolo g. Fric Goleš, trg. vajenec, 4. vrečo moke g. Anton Kočan iz Mežice in 5. tombolo, prašiča, sreski pristav g. Karel Lupinc iz Slovenjgradca.

Pismo kmeta s severne meje »Edinosti«

Kakor doslej, bom tudi za naprej sodeloval in podpiral Vaša poštena prizadevanja, kolikor mi bo paj pičlo odmerjeni čas dopuščal. Kmetija z različnimi panogami zahteva cellega človeka, tem bolj zdaj, ko mi je najboljše delavska moč pobegnila čez mejo, kakor da bi bilo tam za mejniki več dela in jela nego pri nas.

Vaš list »Edinost« s meni in mojim stanovskim tovarišem zelo dopade. Dopade nam zato, ker brani pravico, graja pa nenostenost, korupcijo in naše strankarsko zlo. »Edinost« je po mojem mnenju res edini časnik v Sloveniji, ki si upa davkoplačevalcem pojasniti, kako so pri nas delali z narodnim premoženjem. Z velikim zanimanjem smo namreč čitali v »Edinosti« članke »Banovinska trsnica in drvesnica v Pekrah«, potem »Ali hočemo res nazaj v črno davnino« itd. itd. Ker podobnih člankov v drugih listih zmanjšem iščem, smatram, da mi je list »Edinost« potreben, »peščici Slovencev« pa bi bila tudi ona prava, srčna edinost koristna.

Prijatelji okoli uredništva in uprave! Le tako in točno po izbrani poti naprej, ker potem boste rasli na ugledu in na moči!
Lepo Vas pozdravlja

kmet s skrajno severne meje.

Sachsenwerk Olympia-Radio s kino skalo

Radio Maribor

Višek radio-tehnike
Maribor, Glavni trg 1 Tel. 26-48

Šiviljam

se priporoča pri

raznovrstno svilo p o c e n i p o
8, 10, 12 din meterI. Trpin-u
Maribor, Vetrinjska ul. 15

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din
mesečno doma.

Dopis:

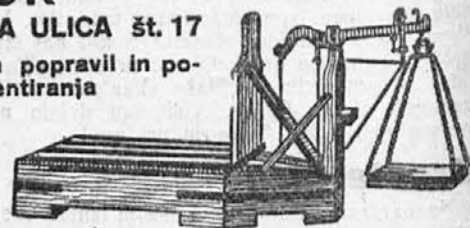
»Anos« Maribo
Orožnova 6

Priložite znamko

KAROL USSAR
MARIBOR

TOVARNA TEHTNIC

PLINARNIŠKA ULICA št. 17

Prevzem vseh popravil in po-
novnega cementiranja

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo!

»Dovoljeno je stopiti na trato«

Praška mestna občina je uredila v najbolj obljubljeni mestnih delih Prage 5 ogromnih trat v izmeri od 7000 m² do 30.000 m² ter jih je predala javnosti. Namenjene so v prvi vrsti deci, ki se bo lahko v toplih dnevih nemoteno na njih igrala. Da ne bi deca trave preveč pohodila, je upravništvo parkov praške mestne občine določilo, da od časa do časa na posamezne dele trat ne bo dovoljeno stopiti, da se bo trava popravila. Po dolgem proučevanju in na podlagi inozemskih izkušenj so na teh tratih posejali posebno vrsto trave, ki ji tudi skakanje najbolj divjih otrok ne bo preveč škodovalo. Preden so trate bile izročene javnosti, je primator dr. Zenkl prosil otroke (saj jih je otvoritvi prisostvovalo

več sto), naj trate tako uporabljajo, da ne bo prevelike škode. V teh lepih jesenskih dneh bo imela deca dovolj prilike, da se naigra na tratih, ki so najnovjše in najbolj smotrne ureditve praške mestne občine.

Kako dolgo že sadimo
krizanteme v Evropi?

Jesen je čas krizantem in le malo komu je znano, da jo imamo v srednji in zapadni Evropi sele komaj 150 let. Gotovo je, da je kapitan Pierre Blanchard prinesel l. 1789 iz Kitajske tri vrste krizantem: vijoličaste, modre in bele. Toda samo rdeče krizanteme so uspevale v francoskih dvornih cvetličnjakih. Sele l. 1810 — dvajset let pozneje — je vzbudila krizantema pozornost, in sicer tedaj,

ko je Pierre Blanchard poklonil Josipini Beauharnais prekrasen šopek teh cvetlic: pravih umetnin vzhodnega vrtnarstva. To je bilo v Malmaisonu. Dva dni pozneje je bil zakon Josipine z Napoleonom ločen.

Deset cigaret na uro

Zagovorniki nikotina beležijo v Zedinjenih državah spricho porasta tobačne potrošnje velik propagandni uspeh. Nedavno je znani prekoceanski letalec Howard Hughes nekemu novinarju med drugim izjavil, da je bila njegova največja skrb, kje spraviti 1440 paketov cigaret na njegovem Lockheed-aparatu. »Kaj pa hočete s tolikimi cigaretami?« mu je dejal neki znanec. »Jaz mislim, da mi bodo zadostovale, ker pokadim vsa-

ko uro deset cigaret in tudi med »oletom ne mislim prekiniti svoje drage navade.«

Še danes mašujejo
v najstarejši cerkvi krščanstva

V Damasku se nahaja podzemna votlina, ki je služila Ananiji kot stanovanje. Ananija je znan iz životopisa sv. Pavla. Ta votlina je bila prva krščanska cerkev in še danes dnevno v njej mašujejo.

PRED VEČERJO.

»Milostiva, kje bo sedel gospod Potokar?«

»Zraven gospoda Šegavca. Ta ima tudi žolčne kamne in jima tako ne bo zmanjkalo pogovora.«

AUGUST GAILIT:

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

»Hm,« meni najstarejši, »mislim, da bi bilo dobro o stvari malo preudariti!«

»Kaj pa je treba tukaj preudarjati!« vzkligne Jonatan razigrano. »Samo predstavi si, kako se bodo od zavisti raztegnili obrazi Sirkela Madista, Puuslika in Mikka Toramaaja, ko nam bo šlo dobro in pridemo kot gospodje domov. Za svojo dušo stavim, da se Sirkel obesil, Toramaa pa postane iz zavisti pijanec. Znoreli bodo ter bruhalo žveplo in dim!«

Nipernaadi pa je nadaljeval:

»In s časom pokupite vse Puuslikove, Sirkelove in Toramaajev kmetije s premočno in nepremočno ropotijo vred. Seveda samo tako za šalo in pa zato, ker je odličnejše združiti vsa ta kmetiška posestva in napraviti iz njih urejeno veleposestvo. Na bregu jezera bi lahko postavili ponosno stanovanjsko hišo, tu na griču pa tovarno za opeko. In vsi ti Puusliki in Sirkeli bodo med tem časom razsipno zapravili že ves denar, ki bi ga dobili za svoje kmetije. Potem bi prišli k vam za dninarje, paznike, hlevarje in druge uslužbence.«

»In kdo ostane na kmetiji?« vpraša Paulus.

»Poglejte,« pojasni Nipernaadi. »Ko sem že tukaj in imam sočutno srce, prevzamem lahko stvar za nekaj časa v svoje roke. Sami boste lahko videli, kako mi je to nadležno in zoperno. Mislim pa, da bi vam s tem lahko pomagal v prvi stiski. Pozneje si pa že poiščete kakega pametnega najemnika. Glavna stvar je, da poiščete prej ko mogoče oditi odtod.«

Na temnem nebu so zagorele zvezde. Čez rimsko cesto je visel oblak kakor velikanska ladja, ki jo je vzhajajoči mesec žolto pobarval. Iz bližnjega gozda je valovila toplota in vonj po smoli. Tu pa tam je v sspanju kriknil ptič, prestrašeno vzletel v temo, potem pa zopet trudno sedel na vejo. Jezero se je svetilo v bleščecem srebru, drevesa so širila svoje veje daleč doli, kakor da bi jih žejalo po jezerski vodi. Onstran jezera se je oglašal jastreb, netopirji so prhutajoče poletavali nad vodno gladino kakor jata lastavic.

Od hiše sem je bilo še vedno čuti petje in molitve. Nekdo je z zamolklim glasom bral sveto pismo; vsaka beseda je bila ko udar kladi. Hipoma je bilo Nipernaadiju teh razgovorov dovolj. Od dolgega govorjenja se je čutil izčrpanega. Navdušenje ga je minilo, besedni zaklad

mu je odpovedal. Z dlanjo je potegnil preko potnega čela in vstal. Kaj mu je prav za prav do vsega tega, z vsemi temi Puusliki in Sirkeli, z brati in kmetiji? Naj delajo tako ali tako — kaj vse to njega briga?

»Čas je, da gremo spat,« je rekel dr. mavo. »Preudarite in se odločite, jutri mi pa povejte.«

Privzdignil je za spoznanje čepico in zlezal na pod.

Drugega jutra ga je Jonatan prebudil.

»Smo se že odločili, pravi veselo. Vso noč smo premišljevali in se prepirali. Proti jutru smo se pa vendarle že dinili. Jaz sem že poslal v časopis oglas, ki je približno te vsebine, da bi Jonatan s Krootusa kupil za drag denar pravo in pristno opico. Bili smo te misli, da ne moremo pri tem poslu ničesar početi brez opice. Da izvabiš iz žepov kmetiškega ljudstva denar, ne zadostuje samo podoba. Poleg paše za oči moramo imeti tudi kaj za potpanje. Glede kmetije smo se odločili, da prevzameš še danes ti nje vodstvo in upravljanje.«

Nipernaadi si je mencial oči. Končno je doumel, kje je in kaj mu Jonatan pripoveduje.

»Tako, tako,« je rekel živahno. »Stvar je torej že v redu. To je pa res neizrečeno lepo in milo od vas!«

»Dà,« je vriskajoče govoril Jonatan. »Zdaj pa le hitro mater pod zemljo, potem pa samo še z jarmarka na jarmark. O, moje srce sluti samo dobro!«

Nipernaadi je dolgo begal po poljskih poteh, si ogledoval setev in poležaval po travnikih. Bil je vesel in dobre volje, se smejal in govoril sam s seboj. Čez polja so se podile sive sence oblakov, veter je gnal po cestah stebre prahu pred seboj. V gozdu je našel lisičjo sled in ure dolgo je iskal brlog. Drugega jutra je bil pogreb gospodinje. Ko so se bili žalostni gostje dovolj napili in nakričali in se zopet razšli vsak po svoji poti, je divje pridrvel Jonatan s pošte domov.

»To je Puuslikovo delo!« je kričal in izročil bratoma neko pisanje.

Bilo je kratko. Vsebovalo je samo vprašanje, ali se Jonatan s Krootusa ženi, ki išče po časopisu opico.

Šest ur je zaradi Puuslika zasedal vojni svet. Ali naj grede na policijo, ali naj predajo stvar sodišču, ali naj podtaknejo ogenj nad Puuslikovo glavo? Vse te kazni so zavržli, ker se jim niso zdele

dovolj učinkovite.

Tretjega dne zjutraj je prišlo pismo iz Letonske. Neki župnik ima opico. To sporočilo je brate tako razveselilo, da so pozabili na vse maščevalne načrte in se posvetovali, kako bi dobili dragoceno zverinico iz Letonske. Po dolgem pretehtavanju in razgovarjanju so končno sklenili, da pojde po opico Jonatan osebno.

Nipernaadi mu je svečano naštel denar na mizo. Paulus ga je svaril v božjem imenu, naj bo vendar med dolgo potjo vljuden, trezen in previden. Izogiba se naj slehernemu pretepanju in čezmernemu uživanju žganja. Peetrus mu je dal dober svet, kako naj na povratku ravna z opico, s čim jo naj krmi in s čim napaja. In mladi mož se je podal na pot.

Ko je sedel na vozu poleg Paulusa, da bi se peljala na postajo, je imel solzne oči in občutek, kakor da je rekrut ali da se za vedno odpravlja v Ameriko.

Minili so trije tedni. Jonatana ni bilo. Neke noči, ko sta brata in Nipernaadi že davno ležali v postelji in ga ni nihče pričakoval, pade Jonatan nenadoma v hišo in krič:

»Ali je prtljaga že na vozu in konj že vprežen? Takoj lahko odidem!«

Brata skočita pokonci. Jonatan je držal v naročju opico, ki je bila od dolgega potovanja čisto prevzeta ter se je vsa tresla. Na glavi je imela rdečo kapico in vrvico okrog vratu.

»Kje si se pa tako dolgo mudil?« je vprašal Paulus osorno.

»Ali misliš, da je pot na Letonsko preprosta in lahka?« je odvrnil Jonatan.

»Vso zemeljsko oblo sem moral prepotovati po dolgem in počez, preden sem prišel na pravo mesto in našel v peklenškem breznu tega farja. Petdeset zlatih rubljev je hotel. Pogajal sem se in barrantal s tem vražjim duhovnjakom, toda ta črnjak se je na vse pretege branil. Cene ni znižal niti za prebitega beliča. Mika je njegova hčerka, je rekel, samo veliko stiska in pomanjkanje denarja sta ga pripravila do tega, da opico prodaja. Ni mi preostajalo drugega, ko da sem volku odšel na mizo petdeset zlatih rubljev in vzel zverinico.«

Proti cenil ni ugovarjal nihče. Toda brate so se spomnili, da bi njihovo dragoceno posest lahko videl kdo nepoklicani, in zdrveli so naglo v izbo. Ves naslednji dan so vsi trije in Janka z njimi posedali, zabavajoč se okoli opice.

Proti večeru so se šli okopat, nato pa so se skrbno obrili in praznično oblekli. Ko so bile vse priprave končane, so še enkrat pregledali koledar, da bi videli, po katerih vaseh in krajih bodo v bližnji prihodnosti jarmarki. Nato so se prisrčno poslovili od Nipernaadija, Janke, doma-

čije, živine in celo od psov. Najveselejši je bil Jonatan. Cvilil je kakokr ščené za plotom. Paulus pa je hotel obdržati čepico v rokah vse dotlej, dokler je še bilo videti strehe in dimnike očetovskega doma.

Čeprav so svoj odhod skrivali, so že istega večera po vsej vasi vedeli zanj.

Naslednjega jutra je že s svitom pripotil na Krootusovino Puuslik, da bi od Nipernaadija osebno zvedel, kaj in kako je v resnici s stvarjo. Divje je odprl vrata, obstal sredi sobe, zavihtel težko palico in vprašal z uradnim, tresočim se glasom:

»Ali je res, da so se vsi trije odpeljali odtod zato, da bi se potikali po jarmarkih, razkazovali ljudstvu najrazličnejše norčije in izžemali iz njega za te abotnosti in pohujšljivosti denar?«

In če je to res, ali se zdi Nipernaadiju, da se bo našel na svetu človek, ki bo hotel za svoj drag denar videti te frkavce in ga zraven dati še toliko, da bodo imeli vsi trije pri tem dobiček? To bi bil udarec v obraz vsemu poštenemu človeštvu. Če bo tem pijančkom in junakom noža dobro šlo, bodo kmalu vse cerkve prazne. Celu najspoštlivejši občani bodo hodili okoli z nožem med zobmi in s kamnom v pesti. — Nikakor se ne sme zgoditi, da bi tem mladičem posel cvetel. Potem pa res ni več nobenega reda in nobene pravice na tem svetu.«

Nipernaadi je ležal v postelji. Ko je slišal dolg Puuslikov govor do konca, se je malomarno dvignil.

»Dà, dà, ljubi sosed,« je dejal temno. »Ni več daleč čas, ko se bodo vsi trije pojavili pred nami milijonarji. Tedaj bomo morali pred njimi trepetati in se jim klanjati.«

»Jaz se ne bom!« je kričal Puuslik v kipečem srdu, in glava se mu je tresla. »Se živi stari bog v nebesih!« je grmel in oddiral križajoč se na plano.

Nipernaadi je zrl za njim in videl, da je tekel za hlev. Tu so ga že pričakovali Sirkel Madist, Mikka Toramaa in cel trop žena in mož. Ko je Puuslik prihitel k njim, so se vsi drenjali okoli njega in dvignili peklenško kričanje in kokotanje...

Čas je mineval, o bratih ni bilo ne duha ne sluha.

Tedaj začuje Nipernaadi neke noči na dvorišču strahotno razgrajanje.

Kako veliko je bilo njegovo začudenje, ko uzre brate, ki so se pravkar prepirali, kdo bo izpregel konja. Bili so kakor vojščaki po bitvi: Peetrus je imel roko obviteno in s krpo privezано okoli vratu, Jonatanova glava pa je bila vsa v obvezah. Izza ovojev se mu je bliskalo samo eno oko.

(Dalje prihodnjič).